

ZAŁOŻENIA DO PROJEKTU BUDŻETU M.ST. WARSZAWY NA ROK 2020

**ZAŁOŻENIA
DO PROJEKTU BUDŻETU
MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
NA ROK 2020**

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	5
2. ZAŁOŻENIA OGÓLNE	6
3. AKTUALNY STAN FINANSÓW M.ST. WARSZAWY	7
3.1. Realizacja budżetu m.st. Warszawy za 2018 r.	7
3.2. Wykonanie budżetu m.st. Warszawy na koniec maja 2019 r. oraz perspektywy jego realizacji..	7
3.3. Ocena budżetu przez organy nadzoru i agencje ratingowe	8
4. PERSPEKTYWA FINANSOWA DLA M.ST. WARSZAWY NA ROK 2020 I NA LATA NASTĘPNE	10
4.1. Perspektywa makroekonomiczna	10
4.2. Główne kierunki działania m.st. Warszawy na tle uwarunkowań finansowych i formalno-prawnych.	11
4.3. Kształtowanie budżetu w ramach możliwości finansowych określonych w WPF m.st. Warszawy	14
4.3.1. Założenia dotyczące dochodów budżetowych	14
4.3.1.1. Dochody bieżące.	15
4.3.1.2. Dochody majątkowe	22
4.3.2. Główne kierunki w zakresie wydatków budżetowych.	25
4.3.2.1. Realizacja programu rozwoju	25
4.3.2.2. Wsparcie wydatków bieżących nowymi instrumentami	29
4.3.2.3. Realizacja zadań w oparciu o dofinansowanie unijne	32
4.4. Ryzyka dotyczące realizacji zadań w 2020 r. i w latach następnych	36
4.4.1. Ryzyko nieplanowanych wypłat budżetowych z tytułu odszkodowań	36
4.4.1.1. Odszkodowania repriwatyzyacyjne z Dekretu Bieruta	36
4.4.1.2. Odszkodowania z pozostałych tytułów	37
4.4.2. Wpłata na zwiększenie części równoważącej subwencji ogólnej (janosikowe)	37
4.4.3. Dochody i wydatki związane z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych. .	38
4.4.4. Planowane zmiany systemowe w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. .	39
4.4.5. Planowane zmiany modelu funkcjonowania Otwartych Funduszy Emerytalnych.	40
4.5. Planowane działania racjonalizujące koszty i wydatki	41
5. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE KIERUNKÓW WYDATKÓW BUDŻETOWYCH M.ST. WARSZAWY NA 2020 ROK .	43
5.1. Bieżąca działalność Miasta	43
5.1.1. Drogownictwo i komunikacja.	43
5.1.2. Gospodarka mieszkaniowa.	44
5.1.3. Oświata i edukacja.	46
5.1.4. Bezpieczeństwo	50
5.1.5. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	51
5.1.6. Kultura fizyczna i sport.	56
5.1.7. Opieka społeczna.	56

5.1.8. Ochrona zdrowia	62
5.1.9. Obsługa długu	64
5.1.10. Wydatki dzielnic.	64
5.2. Wydatki majątkowe	65
5.2.1. Transport i komunikacja	65
5.2.2. Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami	66
5.2.3. Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	67
5.2.4. Bezpieczeństwo i porządek publiczny.	68
5.2.5. Edukacja	68
5.2.6. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	69
5.2.7. Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	70
5.2.8. Rekreacja i sport	70
5.2.9. Zarządzanie strukturami samorządowymi.	71
6. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE WYNIKU BUDŻETOWEGO I POZIOMU ZADŁUŻENIA MIASTA.	72

1. WSTĘP

Tryb prac nad projektem budżetu m.st. Warszawy w ramach przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 869) reguluje uchwała Rady m.st. Warszawy nr LXXXI/2334/2010 z dnia 8 kwietnia 2010 r. w sprawie trybu prac nad projektem uchwały budżetowej m.st. Warszawy, procedury uchwalania budżetu m.st. Warszawy oraz rodzaju i szczegółowości materiałów informacyjnych towarzyszących projektowi budżetu oraz ustalenia zakresu i formy informacji o przebiegu wykonania budżetu m.st. Warszawy za I półrocze roku budżetowego. Zgodnie z załącznikiem nr 1 do ww. uchwały Prezydent m.st. Warszawy w terminie do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy jest zobowiązany do opracowania i przekazania Radzie m.st. Warszawy założeń do projektu budżetu m.st. Warszawy. Założenia do projektu budżetu m.st. Warszawy na rok 2020 zostały opracowane w oparciu o obowiązujące przepisy prawa i akty wewnętrzne, w tym w szczególności:

- ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 869),
- ustawę z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. z 2018 r., poz. 1817),
- ustawę z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2018 r., poz. 1530 z późn. zm.),
- statut Miasta Stołecznego Warszawy przyjęty uchwałą Rady m.st. Warszawy nr XXII/743/2008 z dnia 10 stycznia 2008 r. – uchwała nr XII/223/2015 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 28 maja 2015 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie uchwalenia Statutu miasta stołecznego Warszawy,
- uchwałą Rady Miasta Stołecznego Warszawy nr XLVI/1422/2008 z 18 grudnia 2008 r. w sprawie przekazania dzielnicom m.st. Warszawy do wykonywania niektórych zadań i kompetencji m.st. Warszawy po zmianach wprowadzonych w drodze uchwał Rady nr XCIII/2729/2010 z 21 października 2010 r. i nr XCIV/2407/2014 z 6 listopada 2014 r.,
- uchwałą Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 25 stycznia 2019 r. nr VI/61/2019 w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej m.st. Warszawy na lata 2019-2045,
- uchwałą Rady m.st. Warszawy nr LXVI/1800/2018 z dnia 10 maja 2018 r. w sprawie przyjęcia strategii rozwoju m.st. Warszawy do 2030 r.,
- inne dokumenty strategiczne m.st. Warszawy.

Projekt budżetu m.st. Warszawy na 2020 r. będzie tworzony w oparciu o projekt Wieloletniej Prognozy Finansowej edycji 2020 r. określającej możliwości budżetowe m.st. Warszawy zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak też w horyzoncie długofalowym.

2. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Podstawą konstrukcji projektu budżetu m.st. Warszawy na 2020 rok będą:

- aktualne przepisy prawne, w tym w szczególności ustawa o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. (Dz. U. z 2019 r., poz. 869),
- projekt Wieloletniej Prognozy Finansowej m.st. Warszawy edycji 2020,
- dane z bieżącego monitoringu sytuacji finansowej Miasta,
- dane o środkach z Unii Europejskiej w ramach okresu programowania UE na lata 2014-2020,
- informacje o przewidywanych przez Ministerstwo Finansów kierunkach rozwoju sytuacji gospodarczej w kraju oraz prognozowanych parametrach makroekonomicznych przedstawione w:
 - zaktualizowanym Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2019-2022 i w stanowiącym jego część Programie Konwergencji. Aktualizacja 2019 r. przyjętych przez Radę Ministrów w kwietniu 2019 r. i będących podstawą przygotowania projektu ustawy budżetowej państwa na 2020 r.,
 - założeniach do projektu budżetu państwa na 2020 r.,
 - wytycznych dotyczących założeń makroekonomicznych na potrzeby wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego. Aktualizacja – październik 2018 r.,
- cykliczne materiały analityczne NBP, w tym w szczególności raport o inflacji z marca 2019 r., jak też publikacje GUS, w tym kwartalne raporty o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, m.in. raport za I kwartał 2019 r.

3. AKTUALNY STAN FINANSÓW M.ST. WARSZAWY

3.1. Realizacja budżetu m.st. Warszawy za 2018 r.

Rok 2018 zakończył się dodatnim wynikiem budżetowym w wysokości 419 mln zł rozumianym jako różnica między zrealizowanymi dochodami w wysokości 17.041 mln zł, a poniesionymi wydatkami w kwocie 16.622 mln zł. Ukształtował się on w wyniku uzyskania wyższych od planowych dochodów własnych Miasta w szczególności z podatku od czynności cywilno-prawnych jak też z udziału w podatkach dochodowych budżetu państwa tj. z PIT i CIT oraz niższego od założonego w planie wykonania wydatków, zwłaszcza bieżących, m.in. jako skutek stosowania przez dysponentów środków zasady racjonalnego gospodarowania środkami w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem warunku uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów przy braku konieczności rozdysponowania wszystkich rezerw budżetowych.

Wynik budżetu operacyjnego liczony jako różnica między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi był dodatni i **wyniósł 1.887 mln zł.**

Środki z nadwyżki budżetowej za 2018 r. stanowią źródło finansowania zadań uwzględnionych w ramach WPF-u na lata 2019-2045, w tym planu wydatków majątkowych Miasta.

Stan zadłużenia Miasta na koniec 2018 r. obniżono o 557 mln zł – w stosunku do odnotowanego na koniec 2017 r. – i wyniósł 4.569 mln zł. W relacji do dochodów ogółem stanowił 26,81% wobec wskaźnika 33,12% na koniec 2017 r.

Indywidualny wskaźnik obsługi zadłużenia dla Warszawy w relacji do dochodów liczony zgodnie z algorytmem określonym w art. 243 ustawy o finansach publicznych wyniósł na koniec 2018 r. – po uwzględnieniu wyłączeń – 4,31% – wobec limitu spłat na poziomie – 11,76%.

3.2. Wykonanie budżetu m.st. Warszawy na koniec maja 2019 r. oraz perspektywy jego realizacji

Planowane na 2019 r. dochody budżetowe w kwocie 17.166 mln zł zostały zrealizowane w okresie styczeń-maj br. w kwocie 7.523 mln zł, co stanowi 43,8% planu rocznego.

Na planowane w skali roku dochody bieżące w kwocie 16.604 mln zł w ciągu 5 miesięcy br. uzyskano 7.399 mln zł, co stanowiło 44,6% planu.

W zakresie **dochodów majątkowych realizacja** w okresie 5 miesięcy br. wyniosła 124 mln zł **wobec planu rocznego 562 mln zł** i stanowi 22,0% planu.

Ocenia się, iż **nie występują zagrożenia dotyczące realizacji planu w zakresie głównych źródeł dochodów bieżących budżetu**, takich jak np. dochody udziału w PIT, w CIT, z podatku PCC, pod warunkiem zachowania obecnego stanu prawnego w zakresie podstaw opodatkowania źródeł dochodów jst.

Szczególnemu monitorowaniu w 2019 r. podlegają **dochody bieżące z gospodarowania mieniem z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste i dochody majątkowe z jednorazowych opłat**

za przekształcenie prawa wieczystego użytkowania gruntów w prawo własności wprowadzone na mocy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów (Dz. U. z 2019 r., poz. 916). Chociaż wykonanie dochodów z opłat rocznych za użytkowanie wieczyste za pierwsze pięć miesięcy br. przekroczyło założenia rocznego planu, to istnieje duże prawdopodobieństwo zwrotu istotnej części wpłaconych w br. środków z tytułu opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste po uzyskaniu przez dotychczasowych użytkowników wieczystych decyzji przekształceniowych – ze względu na system bonifikat redukujących opłatę jednorazową za przekształcenie do poziomu 40% rocznej opłaty za użytkowanie wieczyste oraz istnieje duże prawdopodobieństwo, że część dochodów ujętych aktualnie jako opłaty za użytkowanie wieczyste zostanie zakwalifikowana jako dochody z jednorazowych opłat za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Przewiduje się, że łączne dochody z powyższych obu źródeł na koniec 2019 r. zostaną zrealizowane zgodnie z planem.

Realizacja planu dochodów z opłat za gospodarowanie odpadami wymaga powiązania poziomu opłat z poziomem wydatków służącym finansowaniu realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami.

Planowane na 2019 r. dochody budżetowe wynoszą 17.166 mln zł wg stanu na 30 maja 2019 r.

Plan wydatków budżetowych wg stanu na 30 maja 2019 r. wynosi 19.529 mln zł, w tym wydatków majątkowych 3.142 mln zł.

Zakłada się, że **na koniec 2019 r. deficyt budżetu** jako różnica między ww. wielkościami dochodów i wydatków budżetu będzie **nie większy niż 2.362 mln zł** i zostanie w całości sfinansowany środkami własnymi pochodzącymi z rozliczeń z lat ubiegłych.

Zadłużenie Miasta na koniec 2019 r. nie przekroczy 3.895 mln zł, co oznacza obniżenie długu o 674 mln zł wobec stanu na koniec 2018 r. W konsekwencji wskaźnik obsługi długu w relacji do dochodów zmniejszy się do poziomu 22,69%.

W efekcie planowany w 2019 r. indywidualny wskaźnik obsługi zadłużenia obliczony zgodnie z zasadami określonymi w art. 243 ustawy o finansach publicznych, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, wyniesie 5,25% wobec limitu 10,94%.

3.3. Ocena budżetu przez organy nadzoru i agencje ratingowe

W dniu 24 kwietnia 2019 r. Regionalna Izba Obrachunkowa w uchwale nr Wa.158.2019 pozytywnie zaopiniowała **sprawozdanie z wykonania budżetu Miasta Stołecznego Warszawy za rok 2018**. W ocenie Składu Orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej sprawozdanie spełniło wymogi określone obowiązującymi przepisami prawa. Sprawozdanie z wykonania budżetu jest dostępne na stronie internetowej Miasta pod adresem www.um.warszawa.pl w sekcji *BIP > Menu przedmiotowe > Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy > Wykonanie budżetu*.

Sprawozdania finansowe m.st. Warszawy poddawane są ocenie niezależnego biegłego

rewidenta. Ostatnia **opinia** biegłego rewidenta dotycząca sprawozdania finansowego za 2018 r. **wskazuje, iż** sprawozdanie finansowe:

- „*przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Miasta Stołecznego Warszawy na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz jego wyniku finansowego za rok obrotowy zakończony w tym dniu zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości („Ustawa o rachunkowości” – Dz. U. z 2019 roku poz. 351 z późn. zm.) oraz przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości,*
- *jest zgodne co do formy i treści z obowiązującymi Jednostkę przepisami prawa oraz statutem Jednostki,*
- *zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych zgodnie z przepisami rozdziału 2 Ustawy o rachunkowości.”*

Sprawozdanie finansowe jest dostępne na stronie internetowej Miasta pod adresem www.um.warszawa.pl w sekcji **BIP > Menu przedmiotowe > Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy > Sprawozdania finansowe m.st. Warszawy.**

Miasto Stołeczne Warszawa poddane jest ocenie dwóch międzynarodowych agencji ratingowych. **Agencja** ratingowa **Moody's** w dniu 20 grudnia 2018 r. potwierdziła **ocenę** wiarygodności kredytowej Warszawy, wyznaczonej **w skali międzynarodowej** na poziomie **A2 z perspektywą stabilną**. Jest to najwyższa możliwa do osiągnięcia zagraniczna ocena wiarygodności kredytowej jednostki samorządu terytorialnego w Polsce, równa ocenie ratingowej kraju. Kluczowe przesłanki dla nadania przez agencję ratingu stanowią, m.in. bezpieczny model zarządzania finansami Warszawy, umiarkowany poziom zadłużenia, wysoką zdolność do finansowania zadań inwestycyjnych ze środków własnych oraz stabilny poziom płynności finansowej.

Agencja ratingowa Fitch Ratings w dniu 7 czerwca 2019 r. **potwierdziła długoterminowy międzynarodowy rating** m.st. Warszawy dla zadłużenia w walucie krajowej (Issuer Default Rating – IDR) na poziomie **A- z perspektywą stabilną** oraz **potwierdziła długoterminowy rating krajowy z oceną AAA(pol)** dla programu emisji obligacji do kwoty 4 mld zł oraz wszystkich emisji dokonanych przez Miasto w ramach tego programu.

Decyzja ratingowa odzwierciedla pogląd Agencji, że Miasto utrzyma dobre wyniki operacyjne oraz bezpieczne wskaźniki długu. Decyzja bierze również pod uwagę poziom gotówki, który zabezpiecza obsługę zadłużenia oraz bogatą i zróżnicowaną gospodarkę lokalną z mocną bazą podatkową. Pozytywnie oceniona została również prowadzona polityka zarządzania długiem Warszawy mająca na celu dywersyfikację źródeł zadłużenia, wydłużenie terminu jego zapadalności, zmniejszenie ekspozycji na ryzyko stopy procentowej oraz ograniczenie kosztów jego obsługi.

Pełna analiza potencjału kredytowego Warszawy dostępna jest na stronach internetowych ww. agencji ratingowych odpowiednio www.moodys.com i www.fitchpolska.com.pl.

4. PERSPEKTYWA FINANSOWA DLA M. ST. WARSZAWY NA ROK 2020 I NA LATA NASTĘPNE

4.1. Perspektywa makroekonomiczna

Zgodnie z rządową prognozą makroekonomiczną na lata 2019-2022 przedstawioną w Programie Konwergencji – Aktualizacja 2019 r. z kwietnia br. oraz w Założeniach do projektu budżetu państwa na 2020 r. przyjętych przez rząd w czerwcu br., tempo wzrostu realnego PKB w 2019 r. obniży się do 4% wobec wartości tego wskaźnika zanotowanego w 2018 r. – 5,1%. Wg aktualnych danych GUS w I kwartale br. PKB w ujęciu realnym zwiększył swoją wartość r/r o 4,6%. Prognozy dotyczące następnych kwartałów przewidują utrzymanie tendencji spadkowej dynamiki r/r realnego PKB na tle wyników za rok poprzedni. Rządowy scenariusz makroekonomiczny zakłada, że w 2020 r. tempo wzrostu realnego PKB zmaleje w stosunku do przewidywanego w 2019 r., osiągając 3,7% r/r. W dłuższym horyzoncie prognozy, tj. w latach 2021-2022 stopa wzrostu realnego PKB ukształtuje się odpowiednio na poziomie 3,4% i 3,3% r/r. Zbliżone są prognozy gospodarcze instytucji międzynarodowych. Komisja Europejska przewiduje, iż w tym roku dynamika PKB wyniesie 4,2%, natomiast w przyszłym ma zwolnić do 3,6%. Prognozy OECD dla Polski na 2019 r. mówią o 4,2% wzroście r/r realnego PKB, natomiast w roku przyszłym wzrost ten ma spowolnić do 3,5%. Podobnie MFW wskazuje, iż wzrost gospodarczy w tym roku wyniesie 3,8% i przewiduje, że w przyszłym roku ten wzrost będzie na poziomie 3,1%.

Założono, że kontynuacja poprawy sytuacji na rynku pracy i rekordowo niski poziom stopy bezrobocia przy utrzymywaniu się niedoborów na rynku pracy, jak też stopniowy wzrost inflacji cen konsumenta, sprzyjać będą wzrostowi wynagrodzeń. Ministerstwo Finansów szacuje, że w 2019 r. nominalne tempo wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej wyniesie 7,6% wobec przyjętego w ustawie budżetowej państwa na 2019 r. – 5,6%. Dodatkowo, zgodnie z ustawą budżetową państwa na 2019 r., w br. przyspieszy tempo wzrostu wynagrodzeń w sektorze publicznym, który obejmuje blisko jedną trzecią ogółu zatrudnionych w gospodarce narodowej. Wg najnowszych prognoz Narodowego Banku Polskiego (projekcja inflacji z marca br.) wzrost wynagrodzeń w 2019 r. wyniesie 6,8%, by w następnych latach 2020-2021 stopniowo obniżyć się do poziomu odpowiednio 6,5% i 6,3%. Prognozy Komisji Europejskiej informują o 7% wzroście wynagrodzeń w 2019 r. Natomiast w opinii niezależnych analityków tempo wzrostu płac w 2019 r. prawdopodobnie będzie oscylowało w zakresie 6-7,5%, co oznacza, że praktycznie nie obniży się w stosunku do wyników w 2018 r.

Ministerstwo Finansów oczekuje, że w latach 2020-2022 wzrost wynagrodzeń osiągnie odpowiednio poziom 6%, 5,8% i 5,7% w 2022 r. Realny wzrost wynagrodzeń przyspieszy w 2019 r. do 5,7%, by w kolejnych latach stopniowo się obniżać.

Zakłada się, że podstawą projektu budżetu m.st. Warszawy na 2020 r. będą **parametry makroekonomiczne** przyjęte przez Ministerstwo Finansów w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na

lata 2019-2022 oraz Programie Konwergencji. Aktualizacja 2019, a także w Założeniach do projektu budżetu państwa na 2020 r., w tym w szczególności:

- dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych (średnioroczna)	102,5%
- dynamika realna Produktu Krajowego Brutto	103,7%
- dynamika nominalna przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej	106,0%
- dynamika przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej	100,5%

4.2. Główne kierunki działania m.st. Warszawy na tle uwarunkowań finansowych i formalno-prawnych

Budżet Miasta na 2020 r. i w perspektywie wieloletniej zarówno na etapie planowania, jak i realizacji będzie podporządkowany strategicznym celom i uwarunkowaniom polityki budżetowej w horyzoncie wieloletnim. Należą do nich w szczególności: **redukcja deficytu budżetowego** prowadzona w sposób niezagrażający rozwojowi Miasta przy maksymalnym wykorzystaniu środków z UE w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 oraz **ograniczenie przyrostu zadłużenia** poprzez utrzymanie jego poziomu poniżej wewnętrznego limitu zadłużenia w relacji do dochodów, tj. na poziomie nieprzekraczającym 50% w horyzoncie prognozy.

Podstawowym celem polityki budżetowej Miasta w 2020 r. i w najbliższych latach będzie **zapewnienie dalszego intensywnego rozwoju Warszawy**, przy czym **obok kontynuowania dużych projektów infrastrukturalnych**, takich jak rozbudowa II linii metra, czy budowa dróg, **pierwoszplanowe znaczenie będą miały społeczne programy rozwojowe związane zarówno z inwestycjami, jak też z projektami tzw. „miękkimi”**. Stanowią one główny filar programu, który zyskał szeroką akceptację społeczną w drodze wyborów samorządowych w listopadzie 2018 r. i który wyznaczył główne kierunki działań Miasta w perspektywie do 2023 r. Program ten zakłada reorientację priorytetów rozwojowych w kierunku większego nacisku na realizację projektów i programów społecznych, służących poprawie jakości życia mieszkańców, które czynią Warszawę miastem przyjaznym do życia dla wszystkich. Podstawowe elementy zaproponowanej dla Warszawy strategii społecznej stanowią programy i projekty mające na celu wsparcie rodziny, w tym przede wszystkim program opieki dla dzieci do lat trzech „Warszawa dla najmłodszych” zakładający w szczególności bezpłatną opiekę żłobkową dla dzieci do lat 3 w żłobkach miejskich, jak też sfinansowanie miejsc w żłobkach niepublicznych, programy w obszarze ochrony zdrowia i pomocy społecznej takie jak: program „bezpieczne macierzyństwo”, programy zdrowotne dla matki i dziecka „zdrowe dziecko”, program szczepień ochronnych, program senioralny „Warszawa przyjazna seniorom”, program walki ze smogiem obejmujący wielokierunkowe działania zarówno w sferze operacyjnej, jak i inwestycyjnej, takie jak, m.in. likwidacja starych pieców niespełniających norm emisyjnych na nowe gazowe, poprawa jakości powietrza, zazielenienie ulic, program rozwoju budownictwa społecznego zakładający znaczące zwiększenie miejskiej

substancji mieszkaniowej poprzez budowę nowych i modernizację istniejących komunalnych lokali mieszkalnych.

Ważnym elementem polityki budżetowej Miasta pozostanie **zachowanie prorozwojowej orientacji budżetu** w warunkach ograniczeń wynikających z działania dwóch systemowych reguł fiskalnych określonych w art. 242 i 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tj. utrzymania dodatniej różnicy między dochodami a wydatkami bieżącymi oraz nieprzekraczania zindywidualizowanego limitu obsługi zadłużenia). Temu celowi służyć będzie **realizacja wieloletniego programu inwestycyjnego** w ramach Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta. Program ten uwzględni projekty finansowane przy udziale środków z budżetu UE w ramach alokacji 2014-2020 na podstawie już podpisanych umów o dofinansowanie oraz projekty znajdujące się w trakcie procedur wdrożonych w celu uzyskania dofinansowania, jak też projekty finansowane z własnych środków budżetowych. Plan ten został określony przy zachowaniu równowagi między potrzebami rozwojowymi Warszawy a możliwościami budżetowymi Miasta.

Większość zadań z zatwierdzonym współfinansowaniem ze środków unijnych znajduje się w fazie zaawansowanego procesu inwestycyjnego. Zostało to odzwierciedlone w już poniesionych przez Miasto wydatkach przy uzyskanej refundacji ich części ze środków unijnych z koncentracją wydatków i dochodów z UE w latach 2019-2023. Dotyczy to przede wszystkim priorytetowej inwestycji Miasta, jaką jest rozbudowa II linii metra wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru – etap II w formule 3+3, w ramach którego realizowana jest budowa 3 stacji w kierunku wschodnio-północnym i 3 stacji w kierunku zachodnim. Zakończenie robót budowlanych na odcinku wschodnio-północnym nastąpiło 10 maja 2019 r., tj. na dzień przed kontraktowym terminem, natomiast planowe zakończenie prac na odcinku zachodnim metra nastąpi w listopadzie br. W planach rozwojowych Miasta na najbliższe lata uwzględnione jest, przy wsparciu środkami finansowymi z UE, kontynuowanie rozbudowy II linii metra w ramach III etapu w formule 2+3 z założeniem dokończenia rozbudowy odcinka wschodnio-północnego o dalsze 3 stacje i rozbudowę odcinka zachodniego o 2 stacje wraz ze stacją Techniczno-Postojową Mory z koncentracją wydatków w latach 2020-2023. Miasto rozpoczęło również prace koncepcyjne nad III linią metra związane z opracowaniem studium technicznego dla III linii metra obejmującego analizę wariantów przebiegu linii M3 na odcinku od stacji Stadion Narodowy do stacji Gocław, jak też projektu dobudowy przystanków Plac Konstytucji i Muranów w ramach I linii metra.

W ramach projektów ujętych w wieloletnim programie inwestycyjnym i współfinansowanych z budżetu UE istotne znaczenie mają też zadania planowane do realizacji wspólnie z innymi samorządami przy wykorzystaniu formy współpracy określonej, jako Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, w tym dotyczące m.in. rozwoju sieci tras rowerowych.

W 2020 r. w wieloletnim programie inwestycyjnym Miasta zakłada się przeznaczenie na cele rozwojowe środków finansowych w kwocie przekraczającej 3,5 mld zł.

Priorytetem w zakresie planowania operacyjnego w 2020 r. będzie zapewnienie prawidłowego funkcjonowania obiektów i urządzeń miejskiej infrastruktury technicznej i społecznej poprzez zabezpieczenie środków na sfinansowanie kosztów eksploatacji posiadanego majątku Miasta, jak też na utrzymanie nowych składników tego majątku pozyskanych w drodze realizacji nowych inwestycji. Istotne będzie zaspokojenie bieżących potrzeb finansowych w obszarze wydatków elastycznych na poziomie adekwatnym do możliwości budżetowych Miasta w związku z realizacją zadań Miasta jako gminy i powiatu, w tym zadań powierzonych do realizacji dzielnicom.

Założeniem dotyczącym gospodarki budżetowej, w tym w szczególności w zakresie dochodów własnych Miasta, jest brak w 2019 r. czynników powodujących istotne zmiany w zakresie obniżenia podstaw opodatkowania podatkami stanowiącymi kluczowe źródła dochodów m.st. Warszawy. Zakłada się, iż ewentualne zmiany podstaw opodatkowania sygnalizowane przez rząd, a dotyczące zerowego PIT-u dla podatników poniżej 26 roku życia, 17% progu podatkowego, wyższych kosztów uzyskania przychodów i mające negatywny wpływ na wielkość dochodów realizowanych przez jst zostaną samorządom zrekompensowane poprzez adekwatne zwiększenie udziału jst w dochodach w podatku dochodowym od osób fizycznych PIT.

M.st. Warszawa podjęło w 2019 r. działania dostosowawcze związane z ograniczeniem możliwości uzyskania dochodów budżetowych w perspektywie wieloletniej w wyniku wprowadzonych w życie systemowych zmian legislacyjnych dotyczących przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności oraz uchwalonego systemu bonifikat sięgających 99%. Powyższe skutkuje osłabieniem możliwości przyrostu wydatków bieżących w 2020 r. i w następnych latach.

W 2020 r. pełnego sfinansowania będą wymagały:

- obligatoryjna wpłata do budżetu państwa z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin i powiatów („Janosikowe”),
- obsługa długu w związku z zaciągniętymi w poprzednich latach, długoterminowymi zobowiązaniami z tytułu kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych papierów wartościowych, jak też kosztów spłaty zobowiązań przejętych po przekształconych SPZOZ-ach, potencjalnych spłat z tytułu udzielonych przez Miasto poręczeń i gwarancji,
- przedsięwzięcia wieloletnie, które zostały uwzględnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2019-2045 w części dotyczącej 2020 r. przy znaczącym rozszerzeniu wieloletniego programu inwestycyjnego Miasta w perspektywie do 2023 r. w związku z realizacją projektów finansowanych przy udziale środków w ramach perspektywy finansowej UE 2014-2020.

Ponadto szczegółowych analiz będzie wymagała skala niezbędnych wydatków związanych z procesem reprivatyzacji dotyczących „Dekretu Bieruta”.

W 2020 r. będą kontynuowane i rozwijane mechanizmy zachęt dla mieszkańców do rozliczania podatków w Warszawie z wykorzystaniem udogodnień dotyczących Karty Warszawiaka i Karty Młodego Warszawiaka zakładających też preferencje dla rodzin, w tym dla rodzin wielodzietnych w formie Karty Dużej Rodziny. Przewidywany jest dalszy rozwój ww. instrumentów w kierunku poszerzania zakresu ulg i zniżek oraz zwiększania liczby jednostek będących partnerami Karty Warszawiaka i Karty Młodego Warszawiaka.

W 2020 r. kontynuowane będą też działania sprzyjające utrzymywaniu stabilności i bezpieczeństwa finansów oraz chroniące potencjał rozwojowy m.st. Warszawy, polegające m.in. na:

- optymalizacji absorpcji środków z UE w ramach aktualnego okresu programowania na lata 2014-2020 i z innych źródeł zewnętrznych,
- kontynuacji działań efektywnościowych w obszarach, na które Miasto ma wpływ, w tym poprawiających efektywność zarządzania oraz gromadzenia i wydatkowania środków,
- kształtowaniu zobowiązań dłużnych na poziomie zapewniającym utrzymanie wskaźnika obsługi długu wynikającego z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych w ramach dopuszczalnego limitu,
- prowadzeniu aktywnej polityki w zakresie opłat lokalnych i taryf za usługi świadczone na rzecz mieszkańców i wykorzystywaniu innych instrumentów finansowych z zamiarem stymulowania lokalnej społeczności do określonych działań i postaw oraz realizacji celów społecznych,
- tworzeniu sprzyjających warunków dla rozwoju partycypacji obywatelskiej, m.in. poprzez wykorzystanie formy budżetu obywatelskiego czy inicjatywy lokalnej jako narzędzi współpracy mieszkańców i Miasta przy realizacji zadań publicznych.

4.3. Kształtowanie budżetu w ramach możliwości finansowych określonych w WPF m.st. Warszawy

4.3.1. Założenia dotyczące dochodów budżetowych

Ustalenie projektowanych kwot dochodów budżetowych na rok 2020 i na lata następne nastąpi w oparciu o:

- prognozy podstawowych wskaźników makroekonomicznych na 2020 r.,
- przewidywane wykonanie dochodów budżetowych w roku 2019,
- przewidywane skutki dla dochodów Miasta w 2020 r. i w latach następnych ryzyk w otoczeniu makroekonomicznym,
- przepisy podatkowe i prognozowane stawki podatków i opłat lokalnych,
- informacje uzyskane z Ministerstwa Finansów i Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego o przyznanych Miastu kwotach subwencji i dotacji oraz prognozowanych wpływach z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych,

- informacje urzędów skarbowych na temat przewidywanych dochodów z tytułu udziału w podatku od osób prawnych i z innych podatków realizowanych za pośrednictwem tych urzędów,
- dostępne dokumenty rządowe, w tym w szczególności zaktualizowany Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2019-2022 (z kwietnia br.) i stanowiący integralną część tego Planu Program Konwergencji – Aktualizacja 2019, Założenia do projektu budżetu państwa na 2020 r. (przyjęte w czerwcu br.).

Poziom i wydajność głównych źródeł dochodów budżetowych, w tym w szczególności z udziałów w podatkach dochodowych, podatków pobieranych przez urzędy skarbowe, w tym głównie z podatku od czynności cywilno-prawnych, są niezależne od działań Miasta przy relatywnie silnym ich powiązaniu ze stanem koniunktury gospodarczej oraz polityką podatkową państwa.

Zakłada się, że w 2020 r. kwota planowanych dochodów bieżących będzie wyższa niż kwota planu tych dochodów w 2019 r.

Zakłada się także, że kwota dochodów majątkowych określona na 2020 r. będzie znacząco wyższa w stosunku do planowanej na 2019 r. w związku z przewidywanymi wyższymi niż założone w br. refundacjami wydatków poniesionych przez Miasto w związku z realizacją projektów współfinansowanych z budżetu UE. W 2020 r. główny strumień środków tytułem dofinansowania z UE w ramach aktualnego okresu programowania UE 2014-2020 będzie dotyczył rozbudowy metra II linia II etap w formule 3+3 i etap III w formule 2+3, projektów drogowych oraz projektów realizowanych we współpracy z innymi samorządami w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Zakłada się brak czynników powodujących istotne zmiany podstaw opodatkowania w zakresie podatków stanowiących źródła dochodów jst lub też wprowadzenie systemu rekompensat wyrównujących jst negatywne skutki wpływu zmian podstaw opodatkowania na poziom realizacji dochodów budżetowych jst.

4.3.1.1. Dochody bieżące

Dochody Miasta z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, należą do grupy dochodów najbardziej wrażliwych na zmiany w koniunkturze gospodarczej. Powyższe ma w szczególności odniesienie do dochodów z udziału w podatku dochodowym od osób prawnych ze względu na wysoką niestabilność bazy podatkowej w tym podatku. Dochody z udziału w podatku PIT odznaczają się znacznie większą stabilnością, co determinowane jest stosunkowo stabilną bazą podatkową w odniesieniu do podatników osiągających dochody z pracy najemnej, w przypadku których wysokość dochodów nie ulega większym zmianom, a jedynie liczba osiągających te dochody może ulegać wahaniom w związku z sytuacją na rynku pracy.

Jednocześnie dochody wspólne z budżetem państwa należą do najważniejszych źródeł dochodów stanowiąc według planu na 2019 r. około 37% dochodów Miasta ogółem i około 48% dochodów własnych.

Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych przekazywane są m.st. Warszawie za pośrednictwem budżetu państwa i pozyskiwane są od podatników zamieszkałych na terenie m.st. Warszawy i rozliczających się w warszawskich urzędach skarbowych osiągających dochód z tytułu wynagrodzenia na podstawie umów o pracę oraz umów cywilno-prawnych i rozliczających się na zasadach ogólnych, tj. według skali podatkowej ze stawkami podatkowymi 18% i 32% oraz od podatników prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się według jednolitej stawki 19%. Kwotę udziału Miasta w ogólnych wpływach z PIT na dany rok budżetowy ustala się przy uwzględnieniu:

- wskaźnika udziału dla wszystkich gmin i powiatów w kraju w planowanych ogólnych wpływach z PIT, dla 2019 r. w części gminnej – 38,08%, natomiast wskaźnik ten w części powiatowej wynosi 10,25%, łącznie dla Miasta wskaźnik ten w 2019 r. wynosi 48,33%,
- wskaźnika udziału podatku należnego odprowadzonego przez podatników zamieszkałych na terenie m.st. Warszawy w podatku należnym dla kraju na podstawie rozliczenia rocznego tego podatku za dwa lata wstecz w stosunku do roku budżetowego, na który planowane są dochody z udziału w PIT (kwota dochodów Miasta z PIT na 2020 r. będzie ustalona na podstawie danych dotyczących rozliczenia rocznego podatku za 2018 r.). Na 2019 r. wskaźnik ten wynosi 11,62% i w stosunku do roku poprzedniego (11,68%) wskaźnik ten spadł o 0,06 pkt. proc.

Na etapie planowania Ministerstwo Finansów ustala i przekazuje corocznie prognozę dochodów z tytułu udziału w PIT dla jednostek samorządowych, w tym dla Miasta, na dany rok budżetowy, przy czym nie ma ona charakteru wiążącego, a tylko szacunkowy i informacyjny.

Prognozę dochodów z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych determinować będą następujące elementy:

- dynamika funduszu wynagrodzeń od podatników rozliczających się wg skali określona poprzez:
 - nominalny wzrost przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej,
 - wzrost przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej,
 - wzrost świadczeń społecznych, w tym emerytur i rent będący skutkiem przyjętej formuły waloryzacji, tj. inflacja średnioroczna + 20% realnego wzrostu wynagrodzeń w gospodarce narodowej oraz wzrostu liczby emerytów i rencistów (waloryzacja emerytur i rent wprowadzona od 1 marca 2019 r. miała charakter procentowy i kwotowy, wskaźnik waloryzacji – 2,86%, ale korekcie uległ mechanizm kwotowy poprzez wprowadzenie minimalnej kwoty gwarantowanej dla najniższych emerytur w wysokości nie niższej niż 70 zł brutto); ponadto od 1 marca 2019 r. w efekcie waloryzacji emerytur i rent najniższa emerytura wzrosła do kwoty 1.100 zł; poza tym zmiany w funduszu emerytur i rent w 2020 r. będą wynikiem wdrożenia w życie ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 38 i poz. 1452), na mocy której

nastąpiło obniżenie od 1 października 2017 r. wieku emerytalnego do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn,

- dynamika dochodów z PIT od podatników prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się wg jednolitej stawki 19%, która będzie uzależniona od wskaźników obrazujących otoczenie makroekonomiczne Miasta.

Prognoza dochodów m.st. Warszawy z udziału w PIT na 2020 r. oparta będzie o następujące założenia:

- wzrost ogólnych wpływów z PIT sektora finansów publicznych stanowiących podstawę kalkulacji dochodów z tytułu udziału w PIT dla jednostek samorządu terytorialnego,
- wzrost dochodów z podatku PIT od podatników prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się wg jednolitej stawki 19% przy oznakach osłabienia koniunktury w gospodarce począwszy od IV kw. 2018 r., w tym m.in. przy prognozowanym sukcesywnym obniżaniu się tempa wzrostu realnego PKB w porównaniu do wartości tego wskaźnika w 2018 r. (średnioroczny wzrost realny PKB wyniósł 5,1%) w horyzoncie najbliższych lat,
- korekcie wskaźnika udziału podatku należnego odprowadzonego od podatników zamieszkałych na terenie m.st. Warszawy w podatku należnym dla kraju wynikający z rozliczenia podatku za 2018 r. na skutek zmian dynamiki podatku należnego odprowadzanego od podatników rozliczających się w Warszawie w stosunku do dynamiki w skali kraju w związku ze wzrostem efektywnej stawki podatkowej i wprowadzeniu degresywnego mechanizmu obliczania kwoty wolnej od podatku,
- przewidywany niewielki wzrost wskaźnika udziału dla wszystkich gmin w kraju w planowanych ogólnych wpływach z PIT, tj. z 38,08% w 2019 r. do zakładanego poziomu 38,20% w 2020 r., tj. w tempie notowanym w poprzednich latach, w związku ze zmianami liczby pensjonariuszy domów opieki społecznej wg stanu na 30 czerwca 2019 r., w części powiatowej przyjmuje się udział na dotychczasowym poziomie – 10,25%,
- zmiany systemowe w podatku PIT polegające na wprowadzeniu począwszy od 2017 r. ze skutkami począwszy od 2018 r. nowej degresywnej formuły na obliczenie przysługującej kwoty odliczanej od podatku. Począwszy od 2018 r. kwota odliczana od podatku została ponownie podniesiona (po podwyżce tej kwoty w 2017 r. do poziomu 6.600 zł) tak, aby osoby o dochodzie rocznym do 8.000 zł nie płaciły podatku; w związku z tym degresywna kwota wolna od podatku w 2020 r. będzie się zawierać w przedziale od 8.000 zł do 0 zł; skutek tych zmian będzie widoczny w rozliczeniu rocznym podatku począwszy od 2018 r., tj. począwszy od 2019 r.,
- z uwzględnieniem wypłaconej w maju br. na podstawie ustawy z 4 kwietnia 2019 r. o jednorazowym świadczeniu dla emerytów i rencistów w 2019 r. dla każdego emeryta, tzw. „13” emerytury w wysokości emerytury minimalnej 1.100 zł brutto w ramach programu „Emerytura Plus” ze skutkiem pozytywnym dla dochodów z PIT w 2019 r.

Zakłada się brak czynników powodujących istotne zmiany podstaw opodatkowania w zakresie podatków stanowiących źródła dochodów jst lub też wprowadzenie systemu rekompensat wyrównujących jst negatywne skutki wpływu zmian podstaw opodatkowania na poziom realizacji dochodów budżetowych jst.

Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych przekazywane są przez urzędy skarbowe i pozyskiwane są od podmiotów – osób prawnych – prowadzących działalność gospodarczą w różnych formach organizacyjno-prawnych i rozliczających się w formie podatku CIT posiadających siedzibę na obszarze m.st. Warszawy, jak też z zakładów (oddziałów) tych podmiotów położonych na obszarze innej jednostki samorządu terytorialnego proporcjonalnie do liczby zatrudnionych w nich osób na podstawie umowy o pracę. Wysokość udziału we wpływach z CIT jest stała i wynosi w części gminnej – 6,71%, a w części powiatowej – 1,40%, tj. łącznie udział dla Miasta wynosi 8,11%. Wpływy z udziału w tym podatku są przekazywane na rachunek budżetu Miasta przez urzędy skarbowe na podstawie zaliczek wnoszonych przez podmioty w cyklach miesięcznych lub kwartalnych na podstawie bieżących wyników firm lub też w formie uproszczonej, tj. proporcjonalnie do wysokości podatku należnego odprowadzonego za dwa lata wstecz w stosunku do danego roku budżetowego.

Dochody z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych należą do wrażliwych na wahania koniunktury. Dochody te odznaczają się stosunkowo wysoką niestabilnością rozumianą jako odchylenie faktycznie osiągniętych dochodów od dochodów wyznaczonych w oparciu o długookresowy trend.

W ostatnich latach 2017-2018 notuje się w Warszawie wzrost dochodów z CIT znacznie przekraczający nominalne tempo wzrostu gospodarczego. Dochody te odznaczały się najwyższą dynamiką pośród dochodów podatkowych z dynamiką wzrostu r/r odpowiednio powyżej 117% i ok. 125%. Było to w szczególności efektem utrzymywania się w tym okresie korzystnych uwarunkowań makroekonomicznych.

Najważniejsze czynniki oddziałujące na poziom dochodów z CIT stanowią:

- bieżąca sytuacja finansowa przedsiębiorstw, zwłaszcza poziom rentowności i generowany zysk brutto,
- wyniki przedsiębiorstw pod kątem zyskowności w poprzednich latach w odniesieniu do stosunkowo dużej grupy podatników, którzy wybierają uproszczoną formę opodatkowania,
- procykliczność systemu podatkowego, co przejawia się w tym, że silne spowolnienie odbija się stosunkowo szybko na dochodach z tego podatku, a przyspieszenie działa z pewnym opóźnieniem dodatkowo, jako skutek algorytmów wykorzystywanych do kalkulacji należnych udziałów jednostek samorządowych w ogólnych wpływach z tego podatku, które opierają się na danych historycznych sprzed dwóch lat; powyższe oznacza, że w okresie ożywienia elastyczność wpływów z CIT względem wzrostu gospodarczego kształtuje się znacznie powyżej 1, podczas gdy w okresie spowolnienia może być nawet ujemna,

- elementy systemu podatkowego, w tym w szczególności możliwość odliczania strat przez 5 kolejnych lat po ich poniesieniu, przy czym w jednym roku przedsiębiorcy mogą odliczyć do 50% tych strat oraz istnienie kilku metod opłacania zaliczek na podatek. Najważniejszą z punktu widzenia skutków dla dochodów rocznych z tego podatku jest możliwość skorzystania przez podatników z uproszczonej formy ich płatności w trakcie trwania roku podatkowego, co oznacza, że podatnicy, którzy wybiorą tę formę wpłacania zaliczek, będą wpłacali podatek w oparciu o podatek należny wykazany w zeznaniu złożonym w roku poprzedzającym rok podatkowy. Jeżeli natomiast w tym zeznaniu nie wykazali podatku należnego, będą wpłacali zaliczki miesięczne wynikające z zeznania złożonego w roku poprzedzającym dany rok podatkowy o dwa lata. Jeżeli również w tym roku podatnicy nie wykazali podatku należnego, nie są możliwe wpłaty zaliczek w uproszczonej formie. Ostateczne rozliczenie podatku następuje po zakończeniu roku podatkowego, w rozliczeniu rocznym.

Na poziom dochodów z udziału w CIT wpływ mają też zmiany systemowe. Główne zmiany systemowe dotyczą wprowadzenia od 2018 r. zmian w zakresie rozwiązań związanych ze wspieraniem innowacyjności dotyczące stosowania tzw. ulgi B+R, tj. prawa do odliczenia od podstawy opodatkowania określonej kwoty kosztów uzyskania przychodów poniesionych przez przedsiębiorcę na działalność badawczo-rozwojową. Od 2018 r. wprowadzono w przepisach o podatkach dochodowych (CIT i PIT) dodatkowe rozwiązania mające na celu wyeliminowanie przypadków stosowania tzw. agresywnej optymalizacji podatkowej.

Prognoza dochodów z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych posiadających siedzibę na obszarze m.st. Warszawy na 2020 r. oparta będzie o wskaźniki makroekonomiczne, w tym dotyczące dynamiki realnej Produktu Krajowego Brutto oraz wskaźnik wzrostu cen i usług konsumpcyjnych i inwestycyjnych. Na prognozę dochodów z udziału w CIT na 2020 r. będą miały wpływ czynniki takie jak: prognozowane ogólne dochody z CIT dla kraju i udział m.st. Warszawy w ogólnych wpływach z CIT, który wyniósł na koniec 2018 r. ok. 2% i na zbliżonym poziomie utrzymywał się w pierwszych miesiącach br.

Dochody z podatku od czynności cywilno-prawnych pobierane są przez urzędy skarbowe od osób fizycznych i prawnych od niektórych czynności występujących w obrocie gospodarczym wymienionych w art. 1 ustawy o podatku od czynności cywilno-prawnych z dnia 9 września 2000 r. (m.in. od umów sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych, umowy pożyczki, ustanowienia hipoteki, umowy dożywocia, ustanowienia odpłatnego użytkowania, umowy spółki i ich zmiany, inne czynności). Stawki tego podatku są określone odrębnie dla każdej czynności zgodnie z art. 7 ww. ustawy.

Dochody z podatku od czynności cywilno-prawnych wykazują znaczącą zależność od zmian w koniunkturze, co oznacza, że zmiany dynamiki wzrostu PKB mają silny wpływ na wahania dochodów z tego źródła.

Wpływy z tego podatku są uzależnione od ilości i wartości transakcji podlegających temu podatkowi, zawieranych w szczególności na rynku obrotu nieruchomościami, w tym na wtórnym rynku mieszkaniowym, jak też od ilości i wartości transakcji, które podlegają temu podatkowi zawieranych przez podmioty będące osobami prawnym (np. sprzedaż udziałów w spółce).

Prognoza tych dochodów na najbliższe lata oparta będzie o założenie stopniowego wzrostu wpływów z PCC w tempie odpowiadającym zakładanej dynamice realnego PKB.

Dotacje celowe otrzymywane z budżetu państwa planuje się przy założeniu utrzymania ich nominalnego poziomu wynikającego z planu na rok bazowy. Zasadniczy wpływ na poziom planowanych dotacji z budżetu państwa na rok bieżący i na tle lat poprzednich mają środki w ramach dotacji na zadania zlecone z przeznaczeniem na wypłatę świadczeń wychowawczych w ramach Programu „Rodzina 500+” (jak też na obsługę tego Programu). Zgodnie z podpisaną przez Prezydenta w dniu 16 maja br. nowelizacją ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z 11 lutego 2016 r. (Dz.U. z 2018 r., poz. 2134 z późn. zm.) od 1 lipca br. świadczenie wychowawcze w kwocie 500 zł przysługiwać będzie na każde dziecko do 18 roku życia w związku z uchyleniem w zmienionych przepisach wszystkich rozwiązań z zakresu kryterium dochodowego uprawniającego do świadczenia wychowawczego. Ustawa rozszerzyła też katalog uprawnionych do dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego poprzez nowelizację ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r., poz. 998, z późn. zm.), która dotyczy dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, typu specjalistyczno-terapeutycznego, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. Wprowadzone zostało również rozwiązanie pozwalające na przyznanie świadczenia przy zachowaniu ciągłości drugiemu z rodziców w przypadku śmierci rodzica, któremu świadczenie zostało przyznane lub który zmarł przed rozpatrzeniem złożonego wniosku.

W przypadku **subwencji ogólnej**, w tym oświatowej, obowiązujące przepisy (art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jst) gwarantują utrzymanie na kolejny rok, co najmniej nominalnego poziomu środków tytułem subwencji oświatowej w skali kraju z roku poprzedniego.

W zakresie **podatku od nieruchomości** zakłada się, że stawki podatkowe na 2020 r. będą mieścić się w ramach stawek ustawowych uzależnionych od wskaźnika inflacji. Zakłada się lekki wzrost dochodów ogółem z tego tytułu w 2020 r. w związku z poszerzaniem bazy podatkowej poprzez zwiększenie powierzchni do opodatkowania, jak też poprzez zwiększenie wartości budowli.

Prognoza **dochodów z podatku od środków transportowych na 2020 r.** ustalona zostanie w oparciu o przewidywane wykonanie tych dochodów w 2019 roku oraz prognozę zmiany w bazie podatkowej przy założeniu utrzymania stawek podatku na poziomie niższym niż ustawowe stawki maksymalne.

Dochody z gospodarowania mieniem m.st. Warszawy obejmują w szczególności wpływy z najmu i dzierżawy mienia, opłaty z tytułu służebności, za zarząd, użytkowanie wieczyste nieruchomości, dywidendę od spółek.

Przewiduje się, że w 2020 r. **dochody z tytułu najmu i dzierżawy** utrzymają poziom zbliżony do planowanego na 2019 r. Działania Miasta podejmowane w celu poprawy ściągłości należności z tytułu czynszów za najem miejskich lokali komunalnych obejmują m.in. wdrożony w 2015 r. z mocą obowiązującą do końca br. program restrukturyzacji zadłużenia użytkowników lokali komunalnych m.st. Warszawy na lata 2015-2019 przyjęty uchwałą Rady m.st. Warszawy nr VI/107/2015 z 26 lutego 2015 r. w sprawie „Zasad restrukturyzacji zadłużenia użytkowników lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu m.st. Warszawy obowiązujących w latach 2015-2019”. Aktualnie konsultowany jest w Radzie m.st. Warszawy projekt nowej edycji programu restrukturyzacji zadłużenia z tytułu czynszów za lokale komunalne na okres 2019-2023. Zaproponowane zostały nowe rozwiązania polegające m.in. na rozszerzeniu katalogu narzędzi do wykorzystania w celu restrukturyzacji długu, jak też na wydłużeniu okresu restrukturyzacji do 10 lat. W efekcie projektowanych rozwiązań nowa grupa dłużników będzie mogła skorzystać z tego programu, co przełoży się na spadek należności wymagalnych Miasta i wzrost dochodów w tej pozycji.

Prognoza **dochodów z opłat rocznych i z pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego, trwałego zarządu i służebności** wynika z zawartych przez Miasto w latach poprzednich i planowanych do podpisania w 2020 r. nowych umów cywilno-prawnych w formie aktów notarialnych o oddanie w wieczyste użytkowanie gruntów wykorzystywanych na cele komercyjne (po ustawowej likwidacji instytucji użytkowania wieczystego od stycznia 2019 r. w odniesieniu do gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe), przy uwzględnieniu zakładanego wskaźnika ściągłości należności budżetowych z tego tytułu na podstawie danych historycznych. Uwzględnia się też skutki finansowe dla dochodów z tego źródła na 2020 r. wynikające z podjętych w poprzednich latach decyzji w sprawie rozłożenia na raty, odroczenia terminu zapłaty, umorzenia opłat rocznych i pierwszej opłaty za użytkowanie wieczyste w odniesieniu do nieruchomości, które nie zostały objęte ustawowym przekształceniem.

W związku z wejściem w życie systemowych zmian prawnych dotyczących przekształcenia prawa wieczystego użytkowania w prawo własności a także uchwalonego systemu bonifikat sięgających do 99%, które w istotnym wymiarze ograniczają dochody budżetowe m.st. Warszawy podjęto odpowiednie działania dostosowawcze. Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2019-2045 do ograniczonych możliwości budżetowych.

W wyniku wprowadzonych zmian przepisów ubytek dochodów m.st. Warszawy ma charakter stały i szacuje się go na około 200 mln zł w każdym roku wobec dochodów z opłat rocznych i pierwszej opłaty za użytkowanie wieczyste nieruchomości wykonanych w 2018 r. w kwocie 548 mln zł.

Prognoza dochodów z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste obarczona jest niepewnością wynikającą z szacunkowego charakteru uwzględnionych w budżecie na 2019 r. i w WPF-ie na lata 2019-2045 skutków systemowych zmian.

4.3.1.2. Dochody majątkowe

Dla aktualnego okresu programowania UE 2014-2020 planowane są do pozyskania w latach 2019-2023 na dofinansowanie projektów inwestycyjnych łączne środki w wysokości blisko 3.177 mln zł. Dodatkowo na projekty tzw. „miękkie” planowane jest pozyskanie dofinansowania z budżetu UE w perspektywie lat 2019-2023 w łącznej kwocie około 150 mln zł.

Głównym źródłem współfinansowania projektów inwestycyjnych w ramach aktualnej perspektywy budżetowej UE jest **Fundusz Spójności**, z którego pochodzi **finansowanie Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko**. W ramach tego źródła są aktualnie realizowane z kontynuacją w 2020 r. lub planowane do realizacji w przyszłym roku, m.in. następujące projekty: „Rozbudowa II linii metra wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru – etap II w formule 3+3” z terminem zakończenia robót budowlanych w maju br. (odcinek wschodnio-północny) i w listopadzie br. (odcinek zachodni), przy czym dochody z UE na ten projekt tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków przewidziane zostały w ramach WPF-u w latach 2019-2024 i realizowany do 2023 r., etap III rozbudowy II linii metra wraz z zakupem taboru w formule 2+3, projekty drogowe, w tym w szczególności: „Modernizacja ciągu ulic Marsa – Żołnierska odc. węzeł Marsa – granica miasta – etap II” (planowane zakończenie robót 31 marca 2020 r.), „Przebudowa ul. Marynarskiej na odcinku ul. Taśmowa – ul. Rzymowskiego” (planowe zakończenie robót do końca br., dochody z UE tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków majątkowych zaplanowane zostały w latach 2019-2020), „Przebudowa ul. Wał Miedzeszyński” (planowe zakończenie projektu do 31 grudnia 2020 r., natomiast dochody tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków przewidziane są w WPF-ie w latach 2020-2021), „Rozwój i uporządkowanie terenów zieleni wraz z elementami rekreacyjnymi na terenie Parku Pole Mokotowskie, Parku Żeromskiego oraz Parku Ogrody Kosmosu w Warszawie” (dochody z UE tytułem refundacji poniesionych przez Miasto zaplanowano w latach 2019-2022), „Utworzenie EKOparku przy ul. Gierdziejewskiego” (zakończenie projektu planowane jest do 31 grudnia 2019 r. dochody tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków przewidziane są w latach 2019-2020), „Poprawa drożności i powiązań głównego korytarza północno-centralnego w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły na terenie m.st. Warszawy” (dochody z UE tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków przewidziane zostały w latach 2019-2021), „Utworzenie terenów zieleni o tematyce historycznej na obszarze m.st. Warszawy” (dochody z UE tytułem refundacji wydatków poniesionych przez Miasto przewidziane są w latach 2019-2022), „Zagospodarowanie strony południowej kanału Bródnowskiego na długości zbiornika retencyjno-rekreacyjnego” (planowe zakończenie projektu w br., dochody z UE z tytułu refundacji poniesionych przez Miasto wydatków zaplanowano w latach 2019-2020).

W ramach Funduszu Spójności Miasto korzysta ze środków na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna, w tym na projekt „Stworzenie warunków dla sprawnego wdrażania instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego”.

Dodatkowe źródła współfinansowania z UE projektów inwestycyjnych stanowi w szczególności Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, z którego pochodzą środki na finansowanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego. W ramach tego Programu realizowane są m.in. następujące projekty: „Kompleksowa ochrona bioróżnorodności w zakresie fauny i flory z elementami edukacji ekologicznej (planowe zakończenie projektu do końca br., dochody tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków zostały przewidziane w latach 2019-2020), „E-administracja” – utworzenie portalu e-usług m.st. Warszawy” (dochody z UE tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków zaplanowano na lata 2020-2021), „Ochrona dziedzictwa kulturowego m.st. Warszawy poprzez dostosowanie wybranych obiektów zabytkowych do wdrożenia nowej oferty edukacyjno-kulturalnej” (dochody tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków zaplanowano w latach 2019-2020), „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie m.st. Warszawy” (dochody z UE tytułem refundacji wydatków poniesionych przez Miasto na ten projekt zostały zaplanowane w latach 2019-2021), „Rewitalizacja tkanki mieszkaniowej w wybranych budynkach komunalnych na terenie m.st. Warszawy” (dochody z UE tytułem refundacji wydatków poniesionych przez Miasto na ten projekt zostały zaplanowane w latach 2019-2022).

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego wspólnie z Europejskim Funduszem Społecznym stanowią też źródło finansowania projektów realizowanych w ramach nowego instrumentu rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych jakim są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Wiodące projekty aktualnie realizowane z zakładaną kontynuacją w 2020 r. i w następnych latach w formule ZIT uwzględnione w WPF 2019-2045 stanowią, m.in.: „Rozwój sieci tras rowerowych Warszawy w ramach ZIT WOF – etap I” (dochody tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków zostały przewidziane w latach 2019-2021), „Parkuj i Jedź” „Żerań PKP” (dochody z UE tytułem refundacji wydatków poniesionych przez Miasto zaplanowano w latach 2019-2021), „Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (e-opieka)” – (dochody z UE tytułem refundacji wydatków poniesionych przez Miasto zaplanowano w latach 2019-2022), „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny” (dochody z UE tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków przewidziano w latach 2019-2022).

W ramach ZIT realizowane są też projekty w obszarze pomocy społecznej związane ze żłobkami. Realizacja niektórych z nich zostanie zakończona w br. Należą do nich projekty: „Żłobek dla malucha szansą na powrót rodzica do aktywności zawodowej” z terminem zakończenia do 20 września 2019 r., projekt „Przyjazny żłobek partnerem w opiece nad dzieckiem dla pracującego rodzica” z przewidzianym terminem zakończenia do 30 listopada 2019 r. W najbliższym czasie planowana jest realizacja przy

wsparciu ze środków UE nowego projektu „Żłobki na start” z terminem realizacji od 10 sierpnia 2019 r. do 31 sierpnia 2021 r. Przewiduje się, że zawarcie umowy o dofinansowanie nastąpi do końca czerwca 2019 r. przy całkowitej wartości projektu 12,8 mln zł i refundacji z budżetu unijnego środków w wysokości 10,2 mln zł.

Ww. projekty inwestycyjne mają zagwarantowane wsparcie ze środków unijnych na podstawie zawartych umów o dofinansowanie. Środki tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków z budżetu unijnego i z innych źródeł pomocowych w związku z realizacją tych projektów są ujęte w WPF m.st. Warszawy edycji 2019-2045 z przewidzianym rozliczeniem dotacji z UE do 2024 r. Większość ww. projektów znajduje się na etapie zaawansowanej realizacji, dlatego w trakcie roku budżetowego będzie następowało dostosowanie prognozowanych kwot wydatków i dochodów oraz sukcesywne wprowadzanie zmian do budżetu i do WPF.

Planowane jest uzyskanie dofinansowania z UE na kontynuowanie modernizacji ciągu ulic Marsa – Żołnierska na odcinku węzeł Marsa – granica miasta w ramach etapu III. Projekt ten znajduje się aktualnie na tzw. liście projektów zidentyfikowanych, tj. potencjalnie wybranych do uzyskania dofinansowania.

W ramach III etapu rozbudowy II linii metra planowana jest budowa Stacji Postojowo-Technicznej Mory. Podejmowane są przez Miasto starania w celu uzyskania dofinansowania na to zadanie ze środków UE. Aktualnie projekt jest uwzględniony w WPF-ie na lata 2019-2045 z terminem realizacji w latach 2019-2023 i ma zabezpieczone finansowanie ze środków własnych.

Pozostałe źródła współfinansowania projektów realizowanych przez Miasto przy wsparciu z UE stanowią środki w ramach Komisji Europejskiej, jak też środki z innych źródeł pomocowych, jak EOG Norweski Mechanizm Finansowy.

Projekty tzw. „miękkie” finansowane są z Europejskiego Funduszu Społecznego i ze środków programów wspólnotowych ustanawianych przez Komisję Europejską/Radę Unii Europejskiej w postaci wieloletnich lub rocznych programów realizujących cele polityk wspólnotowych UE. Z wymienionych źródeł finansowane są w szczególności projekty w ramach programu Uczenie się przez całe życie/ Comenius, które są realizowane głównie przez szkoły, „URBANREC – nowe podejście do przetwarzania miejskich odpadów wielogabarytowych w wysokiej jakości produkty wielokrotnego wykorzystania”, „P2Endure – Innowacyjna głęboka termomodernizacja budynków przy użyciu gotowych komponentów”, „BEST – Lepsza wydajność oczyszczania ścieków”, „Finansowanie rozwoju środowiska i efektywności energetycznej w szkołach – FEEDSCHOOL”, „Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Warszawa”, „SHAR-LLM” – Rozwiązania inteligentnych miast”, którego celem jest upowszechnianie interdyscyplinarnych rozwiązań smart cities (rewitalizacja z zastosowaniem budynków z generacją energii, transport, inteligentna infrastruktura).

Zakłada się, że dochody budżetu Miasta w 2020 r. z tytułu dofinansowania w formie dotacji z UE realizacji projektów w ramach aktualnego okresu programowania 2014-2020 wyniosą łącznie ok. 670 mln zł, przy czym dochody majątkowe związane z realizacją zadań inwestycyjnych sięgną kwoty około 627 mln zł.

Dochody ze sprzedaży mienia wynikać będą przede wszystkim z decyzji sprzedażowych podjętych w poprzednich latach. Zgodnie z założeniami Wieloletniego Programu Gospodarowania Zasobem Mieszkaniowym przyjętym na lata 2018-2022 zakłada się nieuszczerplenie miejskiego zasobu lokali komunalnych.

4.3.2. Główne kierunki w zakresie wydatków budżetowych

4.3.2.1. Realizacja programu rozwoju

W 2020 r. obok kontynuowania zadań takich jak: rozwój komunikacji miejskiej, przy pierwszoplanowej inwestycji jaką jest rozbudowa II linii metra w ramach kończącego się w br. etapu II i dalsza rozbudowa metra z zakupem taboru w ramach etapu III wraz z budową Stacji Postojowej Mory, jak też doskonalenie infrastruktury drogowej, wydatki budżetowe Miasta będą koncentrować się na programach i projektach – inwestycyjnych i tzw. „miękkich” – istotnych dla rozwoju społecznego stanowiącego preferencję w działaniach Miasta w najbliższych latach.

Społeczne priorytety rozwojowe stanowią w szczególności następujące programy i projekty:

- **program opieki nad dziećmi do lat 3 „Warszawa dla najmłodszych”,** którego główne filary stanowią: bezpłatne miejsca w publicznych żłobkach i punktach dziennej opieki od września 2019 r., program opieki nad dziećmi do lat 3, obejmujący m.in. bieżące utrzymanie żłobków (aktualnie w Warszawie jest 65 żłobków publicznych, 12 mini żłobków i 27 punktów dziennej opieki) – przewidywane środki na ten cel w 2020 r. wyniosą 132,5 mln zł, a w latach 2019-2023 wydatki wyniosą 654 mln zł, dopłaty do miejsc w prywatnych żłobkach w standardzie miejskim (planuje się wykupienie ok. 4 tys. miejsc z dopłatą 1,4 tys. zł do miejsca w żłobkach prywatnych z perspektywą sukcesywnego zwiększania z roku na rok liczby takich miejsc) – **przewidywane środki na ten cel w 2020 r. wraz z pozostałymi dotacjami do prywatnych żłobków wyniosą 146 mln zł, a w latach 2019-2023 wydatki na ten cel wyniosą 909 mln zł.** Planuje się zwiększenie w ciągu 5 lat liczby miejsc w żłobkach publicznych i prywatnych z ok. 16 tys. do 27 tys. Przewiduje się program zachęt dla przedsiębiorców, którzy zamierzają budować i otwierać prywatne placówki. Celem programu jest uzyskanie jak największej liczby dzieci korzystających ze żłobków (aktualnie odsetek ten wynosi ok. 40%),
- **program rozwoju sieci żłobków** – program zakłada budowę nowych i modernizację aktualnie działających żłobków, planuje się wybudowanie do końca kadencji 36 nowych żłobków, co

przyniesie 5.000 miejsc dla dzieci; wydatki na ten cel do końca kadencji wyniosą ok. 308 mln zł; uchwałą Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 z 30 maja 2019 r. wprowadzone zostały zmiany w WPF-ie na lata 2019-2045 polegające na utworzeniu nowych przedsięwzięć majątkowych w ramach limitu środków na ten program w związku z planowaną budową nowych żłobków w latach 2019-2021, m.in. w dzielnicach: Białołęka (ul. Zaufek i ul. Ostródzka), Wola (ul. Kasprzaka, ul. Ludwiki), Targówek (ul. Korzona, ul. Bolivara), Włochy (ul. Astronautów), Wilanów (ul. Hoserów),

- **program w zakresie ochrony zdrowia** – program senioralny obejmujące bilans 70 i 80-latka, dofinansowanie dwóch typów szczepień – szczepionka skojarzona „6w1”, programem profilaktycznym objęte zostaną dzieci w pierwszym roku życia – w całej kadencji zarezerwowano na ten cel ok. 49 mln zł, druga szczepionka jest przeciwko grypie i mogą z niej skorzystać dzieci w wieku przedszkolnym i kobiety w ciąży; program szczepień profilaktycznych „HPV-12” – na ten cel Miasto wydatkuje środki w wysokości w 2019 r. – niespełna 2,7 mln zł, w 2020 i w 2021 – po 6,7 mln zł; program „bezpieczne macierzyństwo” polegający na możliwości skorzystania z bezpłatnych zajęć w miejskich szkołach rodzenia – w Warszawie funkcjonują 63 bezpłatne szkoły rodzenia, program ma roczny charakter z założoną kontynuacją w kolejnym roku (w 2019 r. na ten cel zarezerwowano 4,5 mln zł), kontynuowane będzie dofinansowanie zabiegów zapłodnienia in-vitro – do końca kadencji zarezerwowano na ten cel blisko 55 mln zł, dodatkowe dyżury lekarskie specjalistów w weekendy, w święta oraz w nocy w przynajmniej jednej przychodni w każdej dzielnicy,
- **rozwój infrastruktury w obszarze zdrowia** poprzez przebudowę, rozbudowę, modernizację działających podmiotów leczniczych, w tym miejskich szpitali i przychodni, jak też poprzez budowę nowych przychodni i szpitali, w tym w szczególności budowę Szpitala Południowego; na podstawie uchwał Rady m.st. Warszawy w sprawie zmian w budżecie i w WPF-ie na lata 2019-2045: nr XIII/251/2019 i nr XIII/252/2019 z 30 maja 2019 r. wprowadzone zostało nowe przedsięwzięcie – modernizacja Szpitala Bielańskiego (budynek patomorfologii) z okresem realizacji 2019-2020, jak też na przesunięciu z 2019 r. na 2020 r. wydatków związanych z przebudową i modernizacją Szpitala Czerniakowskiego w związku ze zmianami w harmonogramie realizacji tego zadania – **na wydatki programu zostały zarezerwowane łączne środki w kwocie 556 mln zł w latach 2019-2023, przy czym na 2020 r. przypada kwota 210 mln zł,**
- **program „walka ze smogiem”** – program ten wpisuje się w założenia Planu gospodarki niskoemisyjnej dla m.st. Warszawy przyjętego przez Radę m.st. Warszawy 10 grudnia 2015 r. na podstawie uchwały Rady nr XXI/522/2015, jak też w działania antysmogowe dla Mazowsza Sejmiku Województwa Mazowieckiego¹; głównym elementem programu jest modernizacja sposobu ogrzewania budynków poprzez wymianę starych pieców i kotłów tzw. „kopciuchów” zasilanych paliwem stałym na nowe gazowe w ciągu trzech lat – wg miejskich statystyk w lokalach

1 Uchwała nr 162/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa mazowieckiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

prywatnych aktualnie czynnych jest ok. 15 tys. „kopciuchów”, natomiast w lokalach komunalnych funkcjonuje ok. 1,6 tys. starych pieców; w celu zachęcenia mieszkańców do wymiany pieców została podniesiona wysokość dotacji dla osób indywidualnych do 12 tys. zł przy rezygnacji z kryterium dochodowego i przy zapewnieniu wsparcia Miasta w formalnościach prowadzących do uzyskania dotacji, jak też udzieleniu pomocy poprzez budowanie programów osłonowych dla mieszkańców ze względu na trudną sytuację życiową, w tym kontynuacja programu „Zielone wsparcie” dla mieszkańców ponoszących zwiększone opłaty w związku ze zmianą sposobu ogrzewania; obok wymiany pieców ważnym elementem programu na rzecz poprawy jakości powietrza jest przyłączenie kolejnych budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej, montaż kolektorów słonecznych, pomp ciepła i instalacji fotowoltanicznych, monitoring jakości powietrza – Warszawski Indeks Powietrza – poprzez zakup nowych stacji monitorowania powietrza, jak też zakup czujników monitorujących podstawowe zagrożenia (planuje się instalację 98 czujników w Warszawie i 38 na terenie aglomeracji); projekt ten jest realizowany wspólnie z gminami obszaru funkcjonalnego metropolii warszawskiej; po rozbudowie systemu, wskazania czujników będą w czasie rzeczywistym pokazywane na miejskich nośnikach, w komunikacji publicznej i w internecie; program obejmuje też modernizację oświetlenia oraz dofinansowanie odnawialnych źródeł energii; wsparciem dla programu jest także wyposażenie Straży Miejskiej w specjalistyczne drony, które pomogą strażnikom w wykrywaniu przypadków zatrucia powietrza. W ramach planowanych w 2020 r. działań na rzecz poprawy jakości powietrza generujących wydatki bieżące zakłada się przeprowadzenie kampanii „Oddychaj Warszawo”, której celem jest zainteresowanie mieszkańców możliwością skorzystania z dotacji na wymianę pieców, co ma znaczenie w sytuacji, że uchwała antysmogowa nie wprowadziła w Warszawie całkowitego zakazu stosowania paliw stałych, co oznacza brak podstawy do nakazania likwidacji urządzeń opalanych paliwami stałymi; planowane jest też prowadzenie bezpośrednich działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie przeciwdziałania niskiej emisji w celu poprawy jakości życia mieszkańców; planuje się opracowanie „Planu działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu do roku 2030” oraz programów wykonawczych do „Strategii adaptacji do zmian klimatu dla m.st. Warszawy do roku 2030 z perspektywą do roku 2050. Miejski Plan Adaptacji” – **koszty programu walki ze smogiem uwzględnione w WPF-ie w latach 2019-2023 wyniosą blisko 300 mln zł, z tego w 2020 r. przypadnie przeszło 60 mln zł, a w kolejnych latach wydatki wzrosną łącznie do 210 mln zł,**

- **program zieleni miejskiej** – zawarty w ramach tego programu nowy program „Zielone ulice Warszawy” przewiduje przyspieszenie nasadzeń roślin wzdłuż głównych ulic, Miasto przekaze też nowe tereny – ok. 50 ha – pod zalesienia, na których zostanie nasadzonych pół miliona drzew – tym sposobem mają powstać zielone płuca Warszawy, które oczyszczą powietrze w Warszawie; program przewiduje również modernizację parków, zakładanie nowych parków; uchwałą Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie zmian w WPF- ie na lata 2019-2045 wprowadzono nowe przedsięwzięcia majątkowe w ramach tego programu, m.in.

„Zagospodarowanie terenów zieleni nad Kanałem Żerańskim” do realizacji w latach 2020-2023 w kwocie 17,6 mln zł, „Parki Linearne” z terminem realizacji w latach 2020-2022 w kwocie 8,2 mln zł – **na wydatki programu przewidziane zostały w latach 2019-2023 łączne środki w wysokości 57,5 mln zł, w tym na 2020 r. przypada kwota 18 mln zł,**

- **program rozwoju edukacji** obejmujący przebudowę, modernizację i budowę nowych szkół – 14 nowych szkół w latach 2019-2023 dla 10 600 uczniów, przebudowę, modernizację i budowę nowych przedszkoli – 19 nowych przedszkoli w latach 2019-2023 dla 3300 dzieci; uchwałą Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 z dnia 30 maja 2019 r. wprowadzone zostały zmiany w WPF-ie na lata 2019-2045 polegające m.in. na:

a/ wprowadzeniu nowych zadań inwestycyjnych, w tym m.in. „Rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 52 przy ul. Samarytanka 11a” (Targówek) z terminem realizacji w latach 2019-2020, w wysokości 5,6 mln zł, „Budowa Szkoły Podstawowej na Białolecie, ul. Ruskowy Bród i ul. Verdiego” – zwiększenie wydatków w kwocie 2,6 mln zł na 2019 r.,

b/ zwiększeniu limitów wydatków na przedsięwzięcia w tym obszarze, w tym m.in. na „Rozbudowę Szkoły Podstawowej nr 174” w osiedlu Plac Wojska Polskiego w Wesołej – zwiększenie o kwotę 1,8 mln zł w 2020 r., na „Rozbudowę Szkoły Podstawowej przy ul. Szobera” (Bemowo) – zwiększenie wydatków w kwocie 25 mln zł w latach 2019-2021, na „Budowę zespołu szkolno-przedszkolnego w rejonie ul. Nowaka-Jeziorańskiego” w dzielnicy Praga-Południe – zwiększenie wydatków o kwotę 18,6 mln zł w 2021 r.,

c/ zmiany dot. również korekty wydatków na niektóre przedsięwzięcia wynikające ze zmian w harmonogramach rzeczowo-finansowych realizacji zadań, w tym m.in. na „Budowę kompleksu oświatowego na Zielonej Białolecie w rejonie ul. Siecznej” – zmniejszenie wydatków w latach 2020-2021 w kwocie 3,4 mln zł, na „Budowę zespołu szkolno-przedszkolnego na terenie osiedla Chrzanów” na Bemowie – zmniejszenie wydatków w kwocie 17,4 mln zł w latach 2020-2021 – **na rozwój programu zostały przewidziane łączne środki w kwocie 596 mln zł w latach 2019-2023, w tym na 2020 r. ok. 220 mln zł,**

- **program rozwoju budownictwa społecznego, modernizacja budynków komunalnych w obszarze rewitalizacji** – obejmujący m.in. działania w ramach Zintegrowanego Programu Rewitalizacji polegające na poprawie stanu technicznego historycznych kamienic, a także na budowie nowych budynków, działania koncentrują się w trzech dzielnicach: Praga-Północ, Praga-Południe, Targówek; budowa nowych mieszkań komunalnych – uchwałą Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 z dnia 30 maja 2019 r. wprowadzone zostały zmiany w WPF-ie polegające m.in. na zwiększeniu planowanych wydatków z tytułu wniesienia wkładów do spółek TBS w związku z realizacją budownictwa społecznego i programu rewitalizacji w kwocie 39,4 mln zł na 2020 r., „Budowa budynku mieszkalnego w rejonie ulic: Komorska, Łukowska, Kawcza” (Praga-Południe) – zwiększenie wydatków w kwocie 15,5 mln zł w latach 2020-2022, „Rewitalizacja obszaru

Kamionek kwartał Kamionkowska – ul. Drewnicka, Rybna” (Praga-Południe) – zwiększenie wydatków w kwocie 3,0 mln zł w latach 2020-2021, „Budowa budynku komunalnego przy ul. Marywilskiej – etap I” (Białołęka) – przesunięcie wydatków w kwocie 8,5 mln zł z 2019 r. na 2021 r. w związku ze zmianą harmonogramów realizacji i finansowania, „Modernizacja budynku Instytutu Głuchoniemych przy ul. Pl. Trzech Krzyży” – przesunięcie wydatków w kwocie 6,8 mln zł z 2019 r. na lata 2020-2021 w związku ze zmianą harmonogramu realizacji i finansowania zadania, „Rewitalizacja obszaru Kamionek kwartał Skaryszewska – ul. Lubelska” (Praga-Południe) – przesunięcie wydatków w wys. 5 mln zł z 2020 r. na 2019 r., „Rewitalizacja i modernizacja budynku przy ul. Jagiellońskiej” – przesunięcie wydatków w kwocie 7,2 mln zł z 2019 r. na 2020 r. – **w latach 2019-2024 planuje się zaangażowanie łącznych środków na działania w ramach tego programu w kwocie ok. 273 mln zł, w tym na 2020 r. przypada kwota blisko 100 mln zł.**

Pozostałe programy rozwojowe Miasta o charakterze strategicznym stanowią, w szczególności:

- rewitalizacja obszaru Pragi,
- program „Dzielnica Wisła” i zagospodarowanie nadbrzeży Wisły,
- program „Warszawskie Centra Lokalne”,
- zabezpieczenie przeciwpowodziowe.

4.3.2.2. Wsparcie wydatków bieżących nowymi instrumentami

W 2020 r. Miasto będzie kontynuowało działania ukierunkowane na wsparcie rodzin przy wykorzystaniu wprowadzonych w poprzednich latach nowych instrumentów finansowych w celu tworzenia warunków dla poprawy życia warszawskich rodzin.

Bezpłatne zajęcia edukacyjne dla dzieci w przedszkolach

Istotnym działaniem samorządu warszawskiego na rzecz rodzin są wprowadzone od 1 września 2017 r. **bezpłatne zajęcia edukacyjne dla dzieci w przedszkolach**, co oznacza, że opłaty za pobyt w przedszkolu dotyczą tylko posiłków. Ta forma wsparcia rodzin będzie kontynuowana w 2020 r. Ocenia się, że z tego rozwiązania skorzystało 47.000 dzieci uczęszczających do warszawskich przedszkoli. Zakłada się, że dzięki wprowadzeniu tego instrumentu polityki prorodzinnej zmniejszeniu uległy również bariery ekonomiczne w dostępie do edukacji przedszkolnej dla rodzin o niskich dochodach. Jest to też dodatkowa forma wspierania przez Miasto przedszkoli. O skali i zakresie tego wsparcia świadczą dane dotyczące rozbudowy infrastruktury społecznej w tym obszarze w ostatnich latach, z których wynika, że od 2007 r. Miasto zbudowało 34 przedszkola, na co zaangażowano środki budżetowe ok. 500 mln zł, ponad 200 placówek zostało w tym czasie zmodernizowanych lub wyremontowanych. Na realizację tych celów zaangażowano środki budżetowe przekraczające 700 mln zł. Co roku na utrzymanie przedszkoli publicznych i dotację dla niepublicznych przedszkoli Warszawa przeznacz

blisko 880 mln zł (dane za 2018 r.). W efekcie podjętych przez Miasto działań od 2007 r. w Warszawie przybyło 15,6 tys. miejsc przedszkolnych i dodatkowo zostało sfinansowanych przez Miasto 1.800 miejsc w przedszkolach niepublicznych.

Bezpłatne przejazdy komunikacją miejską na podstawie Kart ucznia

Jako instrument wsparcia dla rodzin należy traktować również wprowadzone z dniem 1 września 2017 r. **uprawnienie** dla uczniów warszawskich szkół podstawowych i gimnazjów, publicznych i niepublicznych oraz dla uczniów mieszkających w Warszawie i uczących się w szkołach poza Warszawą **do korzystania z bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską na podstawie Kart ucznia**. Uprawnienie, o którym mowa, obowiązuje na obszarze 1 i 2 strefy. Od momentu wdrożenia tego rozwiązania wydano 145 tys. Kart ucznia. Można przyjąć, że liczba faktycznie korzystających z tego uprawnienia jest większa, ponieważ pozostali uczniowie korzystają z innych ulg, np. przyśługujących w ramach Karty Dużej Rodziny. Rozwiązanie to także ma na celu promowanie i zachęcanie młodego pokolenia do korzystania z transportu publicznego, co z kolei służy promowaniu przez Warszawę zachowań proekologicznych. W efekcie wdrożenia tego instrumentu ponad dwukrotnie wzrosła liczba młodych osób korzystających z komunikacji miejskiej, o czym świadczy zwiększenie o ok. 70 tys. liczby osób, które po raz pierwszy wyrobiły kartę miejską.

Prospołeczne i prorozwojowe zmiany taryfy przewozowej

Od 1 września 2018 r. została wprowadzona nowa poszerzona i korzystniejsza cenowo oferta taryfowa dla osób, które mieszkają w Warszawie i rozliczają się z podatku dochodowego od osób fizycznych w jednym ze stołecznych urzędów skarbowych oraz korzystają na co dzień z warszawskiego transportu publicznego na podstawie Karty Warszawiaka i Karty Młodego Warszawiaka. W dniu 24 maja 2018 r. Rada m.st. Warszawy przyjęła uchwały nr: LX/1850/2018 i LX/1851/2018 zmieniające zakres obowiązywania i nową taryfę biletową dla biletu warszawiaka i młodego warszawiaka. Zgodnie z ww. uchwałami Rady od 1 września 2018 r. nie ma już podziału na bilety ważne tylko w 1 czy w 2 strefie biletowej. Taryfa biletowa została uproszczona i znalazły się w niej tylko bilety ważne w obu strefach biletowych: bilet 30-dniowy normalny imienny w cenie 98 zł oraz bilet 90-dniowy normalny imienny w cenie 250 zł. Przed wprowadzeniem tych zmian za bilet warszawiaka ważny w obu strefach trzeba było zapłacić odpowiednio 166 zł (bilet 30-dniowy normalny) lub 406 zł (bilet 90-dniowy normalny). Aktualnie Kartę Warszawiaka lub Młodego Warszawiaka posiada już ponad 373 tys. osób.

Rozwój metropolitalnej oferty taryfowej „Warszawa+”

W celu promowania postaw proekologicznych i budowania wspólnego systemu transportu zbiorowego w aglomeracji warszawskiej w 2020 r. **Miasto będzie nadal wykorzystywało zachęty dla samorządów gmin podwarszawskich w celu zwiększenia zainteresowania mieszkańców tych gmin transportem zbiorowym organizowanym przez Zarząd Transportu Miejskiego.** Temu celowi

służy, m.in. **kontynuowanie** metropolitalnej **oferty taryfowej „Warszawa+”** funkcjonującej na podstawie uchwały Rady m.st. Warszawy od dnia 1 sierpnia 2014 r. i **skierowanej do samorządów gmin aglomeracji warszawskiej**, które są gotowe na wyższe dopłaty do funkcjonowania komunikacji, oferując w zamian swoim mieszkańcom możliwość korzystania z **tańszych biletów długookresowych ważnych w obu lub tylko w drugiej strefie biletowej** na podstawie spersonalizowanej karty wzorem Karty Warszawiaka wydawanej mieszkańcom przez gminy na warunkach określonych przez Radę m.st. Warszawy. Prekursorem tego rozwiązania była gmina Marki (od 1 sierpnia 2014 r.), która następnie decydując się na dalszą integrację od dnia 1 listopada 2016 r. przystąpiła do strefy biletowej 1.

Obecnie z metropolitalnej oferty taryfowej „Warszawa+” korzystają m.in. samorządy Jabłonnej, Nadarzyn, Wieliszewa, Legionowa, Konstancina-Jeziornej. W dniu 24 maja 2018 r. Rada m.st. Warszawy podjęła uchwałę nr LXVII/1849/2018 o nowych zasadach dofinansowania biletów w ramach porozumienia „Warszawa+”. Na podstawie tej uchwały została **poszerzona dotychczasowa oferta „Warszawa+”**. Nowe porozumienie zakłada **trzy poziomy dofinansowania zakupu biletu przez gminy i trzy rodzaje biletów: „Bilet Warszawa+1”, „Bilet Warszawa+2”, „Bilet Warszawa+3”** w zależności od opcji wybranej przez zainteresowane samorządy aglomeracji warszawskiej. Różnica w cenie biletu zostanie sfinansowana z budżetu danej gminy. Mieszkańcy gmin podwarszawskich korzystający ze zintegrowanej sieci komunikacyjnej Warszawy zapłacą rocznie nawet do 720 zł mniej za bilety długookresowe, a samorządy gmin podwarszawskich zdecydują, czy i które rozwiązanie wprowadzą na swoim terenie.

Kolejną propozycją adresowaną do samorządów **gmin aglomeracji warszawskiej** jest **kontynuowanie możliwości włączenia mieszkańców gmin z tego terenu do 1 strefy biletowej**. Warunkiem zawarcia porozumienia w tej sprawie jest zgoda wyrażona stosowną uchwałą przez Radę m.st. Warszawy. Koszty przystąpienia do 1 strefy biletowej traktowane jako różnica między ceną biletu w 1 i w 2 strefie pokrywane są z budżetów gmin ościennych w postaci zwiększenia dotacji do transportu zbiorowego organizowanego przez m.st. Warszawa na rzecz tych gmin. Tym samym wzrasta udział tych gmin w finansowaniu całkowitych kosztów publicznego transportu zbiorowego pokrywanych przez budżet m.st. Warszawy. Aktualnie w 1 strefie biletowej przy zwiększonych dopłatach na transport zbiorowy funkcjonuje kilka gmin aglomeracji warszawskiej, m.in. Marki, Łomianki, Żąbki (bez komunikacji kolejowej), a od września 2018 r. rozwiązanie to zostało wdrożone w Izabelinie i w Konstancinie-Jeziornie.

W 2020 r. kontynuowane będą rozwiązania w obszarze aktywności obywatelskiej mieszkańców Warszawy mające na celu włączenie społeczności lokalnych w proces współdecydowania o sprawach Miasta. **Wdrożona zostanie w 2020 r. kolejna edycja budżetu obywatelskiego** przy rosnącej z roku na rok w ujęciu nominalnym puli środków przeznaczonych do dyspozycji mieszkańców w ramach tego instrumentu. Działania Miasta w tym kierunku sprzyjają wzmocnieniu potencjału rozwojowego

Warszawy poprzez budowanie kapitału społecznego i wspólnot lokalnych i wpisują się w cele i zadania wynikające z Programu Wzmacniania Wspólnoty Lokalnej na lata 2015-2020, jak też Zintegrowanego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2022 r. zorientowanego na zwiększenie aktywności mieszkańców w różnych obszarach funkcjonowania Miasta. Działania Miasta będą ukierunkowane również na wspieranie inicjatywy lokalnej jako narzędzia współdziałania mieszkańców i Miasta przy realizacji zadań publicznych, jak też na rozwój sieci miejsc aktywności lokalnej, na rozwój partnerstw lokalnych.

4.3.2.3. Realizacja zadań w oparciu o dofinansowanie unijne

Efektem starań Miasta o pulę dotacji unijnych w ramach alokacji 2014-2020 jest przede wszystkim uzyskanie dofinansowania z budżetu UE na rozbudowę centralnego odcinka II linii metra wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru realizowaną w dwóch etapach w ramach działania 6.1 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – rozwój publicznego transportu zbiorowego w miastach 2014-2020. Etap II rozbudowy II linii metra w formule 3+3 uzyskał wsparcie z budżetu unijnego na podstawie umowy o dofinansowanie podpisanej 23 września 2016 r. i zatwierdzonej przez Komisję Europejską 9 stycznia 2017 r. Jej całkowita wartość to 3.164,2 mln zł, z czego dofinansowanie z budżetu unijnego wyniesie 1.826,3 mln zł. W ramach tej inwestycji powstanie 6 stacji o długości 6,6 km: 3 stacje w kierunku wschodnio-północnym o długości 3,12 km trasy i stacjach Szwedzka, Targówek, Trocka i 3 stacje w kierunku zachodnim o długości 3,4 km trasy i stacjach Księcia Janusza, Młynów, Płocka. Zakres projektu obejmował również budowę infrastruktury towarzyszącej metra, tj. rozbudowę Stacji Techniczno-Postojowej Kabaty, prace przygotowawcze dla etapu III rozbudowy metra II linia i zakup nowego taboru – 13 sztuk pociągów dostosowanych do obsługi I i II linii metra (zakup taboru jest realizowany przez spółkę Metro Warszawskie sp. z o.o.). Inwestycja jest realizowana od 2016 r. Prace budowlane prowadzone na odcinku wschodnio-północnym na podstawie umowy zawartej z wykonawcą w marcu 2016 r. zostały zakończone 10 maja 2019 r., tj. na dzień przed kontraktowym terminem. Zakończenie odbiorów (część odbiorów została przeprowadzona pod koniec budowy) i uzyskanie pozwolenia na użytkowanie planowane jest na sierpień-wrzesień br. Na podstawie uchwał Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 i XIII/252/2019 podjętych na sesji 30 maja 2019 r. w sprawie zmian w WPF-ie na lata 2019-2045 i w budżecie Miasta na 2019 r. rozliczenia środków tytułem dofinansowania tego zadania z budżetu UE zostały wydłużone do 2024 r., co jest uzasadnione sytuacją finansowo-organizacyjną wykonawcy odcinka wschodnio-północnego i dokonywaniem płatności na rzecz podwykonawców. Budowa zachodniego odcinka, na Wolę, jest realizowana na podstawie umowy z wykonawcą zawartej we wrześniu 2016 r. Zakończenie robót przewidziane jest w listopadzie br., tj. zgodnie z terminem kontraktowym, a stacje zostaną uruchomione po zakończeniu odbiorów, co powinno nastąpić na wiosnę 2020 r. Rozliczenie środków uzyskanych przez Miasto w formie dotacji z UE tytułem dofinansowania odcinka zachodniego II etapu rozbudowy metra założono w WPF-ie do 2021 r. Aktualnie trwa procedura zmierzająca do podpisania umowy z dostawcą taboru (zadanie prowadzone jest przez Metro Warszawskie sp. z o.o.).

Miasto uzyskało również dofinansowanie z budżetu UE na rozbudowę II linii metra w ramach etapu III w formule „2+3” wraz z zakupem taboru (przewidziany jest zakup 17 sztuk pociągów, zakup taboru jest realizowany przez Metro Warszawskie sp. z o.o.) na podstawie umowy zawartej 3 października 2017 r. przewidującej dofinansowanie z budżetu unijnego nie większe niż 1.952,2 mln zł przy koszcie całkowitym inwestycji 3.564,5 mln zł. Aktualnie prowadzona jest procedura zmierzająca do podpisania umowy z dostawcą taboru. Etap III rozbudowy metra II linia obejmuje budowę trzech stacji w kierunku wschodnio-północnym (stacje Zacisze, Kondratowicza, Bródno) i odcinka w kierunku zachodnim wraz ze stacją Techniczno-Postojową Mory, w ramach którego przewiduje się budowę dwóch stacji o roboczej nazwie „Wola Park” (powstanie pod Górczewską w rejonie ul. Białowiejskiej) i stacja „Powstańców Śląskich” (przy skrzyżowaniu ulicy Górczewskiej i Powstańców Śląskich). W sumie w ramach odcinków 2+3 powstanie ok. 6 km nowej trasy. Zakończenie prac budowlanych planowane jest do końca 2022 r. W ramach etapu III rozbudowy metra przewidziana jest budowa Stacji Techniczno-Postojowej Mory. Miasto podejmuje też aktywne działania w celu uzyskania dofinansowania z budżetu unijnego na budowę Stacji. Aktualnie zadanie to ma zabezpieczone finansowanie z własnych środków budżetowych Miasta w ramach WPF m.st. Warszawy na lata 2019-2045 z zaplanowanym okresem realizacji w latach 2018-2023.

M.st. Warszawa uzyskało też dofinansowanie ze środków unijnych na duże projekty drogowe, w tym m.in. na modernizację ciągu ulic Marsa – Żołnierska II etap (umowa o dofinansowanie z UE została podpisana w maju 2016 r.), na przebudowę ul. Marynarskiej (umowa o dofinansowanie ze środków unijnych została podpisana w sierpniu 2016 r.), na przebudowę ul. Wał Miedzeszyński (umowa o dofinansowanie została podpisana w październiku 2017 r.).

Zakończenie robót w ramach II etapu modernizacji ciągu ulic Marsa – Żołnierska planowane jest do końca marca 2020 r., natomiast końcowe rozliczenie środków pozyskanych w formie dotacji tytułem dofinansowania tej inwestycji nastąpi w 2021 r. Na podstawie uchwał Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 i XIII/252/2019 z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie zmian w WPF-ie na lata 2019-2045 i zmian w budżecie na 2019 r. dostosowano dochody tytułem refundacji z budżetu UE poniesionych przez Miasto wydatków do kwot wynikających z podpisanego aneksu na to zadanie dodatkowo przesuując część planowanych w 2019 r. dochodów z tytułu dofinansowania na 2021 r. Zakłada się kontynuowanie modernizacji ulicy Marsa – Żołnierska w ramach III etapu przy koszcie całkowitym tego zadania 79 mln zł i przy zakładanym dofinansowaniu z UE 67 mln zł. Aktualnie projekt ten znajduje się na tzw. liście projektów zidentyfikowanych, tj. potencjalnie wybranych do uzyskania dofinansowania z UE.

Umowa na wykonanie przebudowy ul. Marynarskiej na odcinku ul. Taśmowa – ul. Rzymowskiego zakłada zakończenie robót budowlanych do 31 grudnia 2019 r., natomiast w 2020 r. projekt będzie jeszcze generował wydatki bieżące, natomiast dochody z UE tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków majątkowych i rozliczenia końcowe uzyskanego dofinansowania z budżetu

unijnego będą realizowane do 2020 r. Na podstawie uchwał Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 i XIII/252/2019 z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie zmian w WPF-ie na lata 2019-2045 i zmian w budżecie na 2019 r. dokonano przesunięcia środków z tytułu dofinansowania z budżetu unijnego na to zadanie z 2019 r. na rok następny ze względu na opóźnienia w pracach i wynikające stąd ryzyko niezyskania refundacji w br.

W przypadku zadania dot. przebudowy ul. Wał Miedzeszyński na odcinku od ronda z ul. Trakt Lubelski do węzła z planowaną trasą ekspresową S2 planowane jest zakończenie robót zgodnie z terminem umowy, tj. do 31 grudnia 2020 r., natomiast dofinansowanie z budżetu UE na to zadanie przewidziane jest w latach 2020-2021. Na podstawie uchwał Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 i XIII/252/2019 z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie zmian w WPF-ie na lata 2019-2045 i zmian w budżecie na 2019 r. dokonano przesunięcia planowanych w 2019 r. środków z tytułu refundacji wydatków poniesionych przez Miasto na to zadanie na lata 2020-2021 z powodu opóźnień w realizacji projektu ze względu na brak pozwolenia na budowę (MPWiK) przy równoczesnym zwiększeniu dofinansowania z budżetu unijnego w latach 2020-2021 na podstawie aneksu w tej sprawie.

Jako kluczowe traktowane są zadania inwestycyjne realizowane wspólnie z innymi samorządami powiązanymi funkcjonalnie z Miastem tj. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Miasto i 39 samorządów warszawskiego obszaru metropolitalnego tworzących Warszawski Obszar Funkcjonalny (WOF) realizują wspólne przedsięwzięcia łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekty realizowane w ramach ZIT dotyczą przede wszystkim rozwoju zrównoważonego sprawnego transportu w ramach WOF w szczególności poprzez rozwój sieci dróg rowerowych WOF. Wiodącym projektem w tym zakresie jest projekt „Rozwój sieci tras rowerowych Warszawy w ramach ZIT WOF – etap I” – 15 kwietnia 2019 r. został podpisany aneks do umowy o dofinansowanie projektu przedłużający termin realizacji do 30 czerwca 2020 r.; realizacja projektu jest b. zaawansowana, z 19 zadań inwestycyjnych w ramach projektu 17 z nich zostało całkowicie zakończonych lub trwają końcowe odbiory robót, projekt jest realizowany w partnerstwie z Miastem Żąbki i z Gminą Miastem Marki; w najbliższym czasie planowane jest ogłoszenie przetargu na wykonanie drogi rowerowej wzdłuż al. Marszałka J. Piłsudskiego od skrzyżowania ul. Radzywińskiej z ul. Wolności do trasy S8; na podstawie uchwał Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 i XIII/252/2019 z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie zmian w WPF-ie na lata 2019-2045 i zmian w budżecie na 2019 r. Miasta dostosowano planowane dochody tytułem dofinansowania z UE w latach 2019-2021 do zmian wprowadzonych w aneksie z kwietnia br.; dochody tytułem refundacji poniesionych przez Miasto wydatków zostały przewidziane w latach 2019-2021. Rozwojowi zrównoważonego transportu w ramach WOF służy realizacja przy wsparciu unijnym projektu „Parkuj i Jedź” „Żerań PKP” z przewidzianym terminem zakończenia robót do 2020 r. Celem zadania jest zmniejszenie ruchu drogowego w centrum Warszawy i tym samym poprawa jakości powietrza oraz zwiększenie dostępności komunikacji miejskiej.

Planuje się budowę naziemnego parkingu z około 220 miejscami postojowymi dla samochodów osobowych, w tym około 9 miejsc przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych oraz około 110 miejsc postojowych dla rowerów. Parking zostanie wyposażony w system pobierania opłat. Wybudowany zostanie również budynek socjalno-techniczny. Umowa o dofinansowanie została podpisana w sierpniu 2018 r. w kwocie 3,7 mln zł przy całkowitej wartości projektu 12,7 mln zł. Na podstawie uchwał Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 i XIII/252/2019 z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie zmian w WPF-ie na lata 2019-2045 i zmian w budżecie na 2019 r. nastąpiło zwiększenie środków na wydatki tego projektu w 2020 r. o kwotę 7,1 mln zł w związku z rozstrzygnięciem w dniu 6 maja br. przetargu na wykonanie robót i koniecznością dostosowania środków zarezerwowanych w planie na to zadanie do wyższej ceny ofertowej. Wydatki na to zadanie zostały zaplanowane w latach 2019-2020, natomiast dochody z UE tytułem refundacji wydatków poniesionych przez Miasto przewidziano w latach 2019-2021.

Pozostałe istotne projekty w ramach ZIT stanowią:

- 1/ projekt „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny” przy wydatkach majątkowych i dochodach tytułem refundacji z budżetu UE zaplanowanych w latach 2019-2022. Umowa o dofinansowanie z UE tego projektu została zawarta w dniu 29 września 2017 r. z podpisanym aneksem z 21 maja 2018 r., wartość projektu opiewa na kwotę 70,6 mln zł przy dofinansowaniu ze środków UE 56,5 mln zł, realizacja projektu jest przewidziana do 31 grudnia 2022 r. Projekt zawiera pięć komponentów: e-środowisko, e-parkowanie, e-dostępność, e-turystyka, e-transport, przy czym uchwałą Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie zmian w WPF-ie na lata 2019-2045 wyodrębniono w ramach tego projektu nowe zadanie pn. „Budowa systemu aplikacji mobilnej i systemu zarządzania treścią w komponencie e-turystyka WOF” z terminem realizacji tego zadania w latach 2019-2020 i łączną kwotą wydatków na to zadanie 2,6 mln zł;
- 2/ projekt „Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (e-opieka)” jest realizowany we współpracy z 10 gminami obszaru metropolitalnego i ze Stołecznym Centrum Opiekuńczo-Lecznicznym oraz z 14 warszawskimi domami pomocy społecznej, całkowita wartość projektu wynosi 26,1 mln zł przy dofinansowaniu z UE 20,8 mln zł na podstawie umowy zawartej 31 lipca 2018 r., planowany okres realizacji projektu do 31 grudnia 2022 r.; na podstawie uchwał Rady m.st. Warszawy nr XIII/251/2019 i nr XIII/252/2019 z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie zmian w WPF-ie na lata 2019-2045 i zmian w budżecie na 2019 r. zostały wprowadzone zmiany do tego projektu w związku z korektą dotacji dla gmin partnerskich oraz harmonogramu wypłat, jak też zostały przesunięte na 2020 r. środki na wydatki projektu planowane na 2019 r.

Zakłada się, że wartość projektów planowanych do realizacji w ramach ZIT w latach 2019-2022 wyniesie łącznie blisko 491 mln zł, przy dofinansowaniu z budżetu UE na poziomie

około 346 mln zł. Planuje się, że wartość projektów inwestycyjnych w ramach ZIT w tym okresie sięgnie kwoty 368 mln zł, przy dofinansowaniu ze środków unijnych w wysokości 269 mln zł. Przewiduje się, że projekty tzw. „miękkie” związane z wydatkami bieżącymi w ramach ZIT osiągną wartość w latach 2019-2022 niespełna 123 mln zł przy dofinansowaniu z budżetu UE blisko 78 mln zł.

4.4. Ryzyka dotyczące realizacji zadań w 2020 r. i w latach następnych

4.4.1. Ryzyko nieplanowanych wypłat budżetowych z tytułu odszkodowań

4.4.1.1. Odszkodowania reprywatyzacyjne z Dekretu Bieruta

Wyzwaniem dla polityki budżetowej Miasta pozostaną w najbliższych latach problemy dotyczące odszkodowań reprywatyzacyjnych za przejęte przez państwo grunty, budynki i inne części składowe nieruchomości z mocy dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. nr 50, poz. 279 z późn. zm.) w związku z art. 215 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2018 r., poz. 2204 z późn. zm.) w kontekście braku do tej pory całościowego systemowego rozwiązania tej kwestii.

Wydatki na cele odszkodowawcze nadal stanowią obciążenie dla budżetu Miasta, przy czym z dniem 17 września 2016 r. tzw. „mała ustawa reprywatyzacyjna” z 25 czerwca 2015 r. ograniczyła wydatki na ten cel.

Dotychczas środki wypłacone przez Miasto z tytułu odszkodowań w latach 2008-2018 wyniosły łącznie 1.863 mln zł, z czego odszkodowania dotyczące nieruchomości miejskich wyniosły 1.429 mln zł, a odszkodowania odnoszące się do nieruchomości Skarbu Państwa wyniosły 434 mln zł. Wydatki na odszkodowania reprywatyzacyjne z Dekretu Bieruta stanowiły w analizowanym okresie kwotę 1.254 mln zł, z tego dotyczące nieruchomości miejskich wyniosły przeszło 1.015 mln zł, natomiast dotyczące nieruchomości Skarbu Państwa zamknęły się kwotą 238 mln zł. W 2018 r. wydatki na odszkodowania wyniosły ok. 100,5 mln zł, przy czym dochody tytułem dotacji na odszkodowania z budżetu państwa stanowiące refundację wydatków poniesionych przez Miasto na cele odszkodowawcze dotyczące nieruchomości Skarbu Państwa wyniosły niespełna 12 mln zł, co oznacza, że różnica między tymi wielkościami na niekorzyść budżetu Miasta wyniosła 88,5 mln zł. Plan na br. wydatków z tytułu odszkodowań stanowi kwota ok. 93 mln zł, w tym z tytułu Dekretu Bieruta 35 mln zł. Planowane wydatki na cele odszkodowawcze w 2020 r. wynoszą blisko 44 mln zł, w tym wydatki na odszkodowania z tytułu Dekretu Bieruta opiewają na kwotę 18,5 mln zł.

W latach 2014-2015 Miasto uzyskało wsparcie w łącznej kwocie 370,5 mln zł w formie dotacji celowej ze środków Funduszu Reprywatyzacji z przeznaczeniem na dofinansowanie wypłaty odszkodowań za nieruchomości wywłaszczone na podstawie Dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy w oparciu o zapisy ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r.

o komercjalizacji i prywatyzacji podjętych w drodze ustawy z dnia 8 listopada 2013 r. (Dz.U. z 2013 r., poz. 1643).

4.4.1.2. Odszkodowania z pozostałych tytułów

Obciążenia dla budżetu Miasta generują też odszkodowania za przejęte grunty pod drogi publiczne przed 1999 r., jak też grunty wydzielone pod drogi na wniosek właścicieli, z tytułu ograniczenia pozabawienia prawa własności nieruchomości ze względu na cele publiczne na podstawie obowiązujących przepisów, w tym w szczególności art. 73 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną i art. 98 ust. 3, art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

Istotnym problemem wywołującym negatywne skutki finansowe są także odszkodowania w związku z roszczeniami właścicieli nieruchomości na skutek uchwalenia lub zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w związku z art. 36 ust. 1 pkt. 1, art. 36 ust.1 pkt. 2, art. 36 ust. 3,5 i art. 37 ust. 3 i 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz.U. z 2018 r., poz. 1945 z późn. zm.).

Ryzyko związane z wydatkami na cele odszkodowawcze może istotnie ograniczyć potencjał rozwoju m.st. Warszawy w horyzoncie wieloletnim.

4.4.2. Wpłata na zwiększenie części równoważącej subwencji ogólnej „Janosikowe”

Wydatki Miasta z tytułu wpłaty do budżetu państwa na zwiększenie subwencji równoważącej wykazują w ostatnich latach wysoki wzrost nominalny r/r. Wydatki te zwiększały swoją wartość r/r w latach 2018-2019 o ok. 100 mln zł, tj. w tempie przekraczającym r/r 12%. Zakłada się, że w 2020 r. obciążenie budżetu Miasta z tytułu wpłaty do budżetu państwa z tytułu tzw. „janosikowego” zwiększy się r/r o kwotę przekraczającą 160 mln zł, tj. o blisko 16%, co będzie skutkiem, m.in. wyższej niż w kraju dynamiki podstawowych dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca zanotowanej w roku 2018. Powyższe obrazuje wzrost wydatków z tytułu wpłaty znacząco szybszy niż wzrost prognozowanych dochodów bieżących na 2020 r. (3%-5%). Dysproporcje między dynamiką wpłat z tytułu „janosikowego” Warszawy a dynamiką dochodów własnych Miasta są jeszcze mocniej widoczne, kiedy porównamy odpowiednie dane na ten temat w perspektywie średniookresowej, tj. w latach 2014-2019. Wzrost wpłat z tytułu „janosikowego” wyniósł w tym okresie 46%, podczas gdy dochody własne Miasta zwiększyły się w tym samym czasie o 27%.

Warszawa jest głównym płatnikiem „janosikowego” w części gminnej i powiatowej wpłat. Udział Warszawy w ramach planowanej globalnej kwoty wpłat wszystkich gmin (106 wpłacających gmin) i wszystkich powiatów (53 wpłacające powiaty) w 2019 r. przekracza 50%. Natomiast udział wpłaty Miasta na tle wpłat jednostek samorządowych wszystkich szczebli (gminy, powiaty, województwa) stanowi 40,5%. Globalne wydatki z tytułu „janosikowego” poniesione przez Miasto od 2003 r. przedstawia kwota 12.632 mln zł.

Dodatkowo obowiązujący algorytm naliczania wpłat tytułem „janosikowego” do budżetu państwa obciążony jest wadą, ponieważ zawyża wpłaty w dużych aglomeracjach miejskich, w tym zwłaszcza w Warszawie, na skutek nieuwzględnienia w algorytmie ustalania wpłaty faktycznej liczby ludności, która jest znacząco wyższa od liczby mieszkańców wg statystyk GUS, jak też z uwagi na brak korekty z tytułu ponoszenia wyższych od przeciętnych kosztów funkcjonowania, w tym utrzymania infrastruktury miejskiej przez duże aglomeracje miejskie, w szczególności przez Warszawę, z uwagi na metropolitalny charakter Miasta i dodatkowo ze względu na wykonywanie zadań związanych ze stołecznością. Szacuje się, że „nadmierne” kwoty wpłat Warszawy z tytułu „janosikowego” w latach 2019-2023 wyniosą odpowiednio łącznie 1.745 mln zł (przy zastosowaniu współczynnika korygującego na poziomie 1,35 w warunkach 2019 r.) i 700 mln zł (na podstawie wstępnej koncepcji przedłożonej przez MF w ramach prac Zespołu roboczego ds. analiz w zakresie systemu korekcyjno-wyrównawczego), łącznie skutki braku ww. współczynników korygujących w analizowanym okresie wynoszą 2.445 mln zł.

Trybunał Konstytucyjny w Postanowieniu Sygnalizacyjnym z 26 lutego 2013 r. wskazał na liczne uchybienia w przepisach ustawy z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w zakresie dotyczącym wyrównania poziomego dochodów jednostek samorządowych i zasygnalizował konieczność kontynuowania działań ustawodawczych zmierzających do zrationalizowania wysokości wpłat wyrównawczych i zasad rozdziału środków pochodzących z tych wpłat. Natomiast w wyroku z 4 marca 2014 r. Trybunał orzekł, że przepisy o „janosikowym” dotyczące województw samorządowych, w tym głównie art. 31 oraz art. 25 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2018 r., poz. 1530 z późn. zm.), są niezgodne z Konstytucją i z Europejską Kartą Samorządu Terytorialnego, ponieważ nie określają żadnych granic wpłat, przez co nie gwarantują województwom zachowania istotnej części dochodów własnych do realizacji zadań własnych.

Zakłada się, że wpłata Warszawy tytułem „janosikowego” w 2020 r. przekroczy 1,2 mld zł.

4.4.3. Dochody i wydatki związane z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych

Od stycznia 2019 r. w m.st. Warszawa obowiązuje nowy system selektywnej zbiórki odpadów. Rada m.st. Warszawy przyjęła w drodze uchwały nr LXI/1631/2018 z dnia 8 lutego 2018 r. dostosowany do wymogów wynikających z nowych przepisów² dotyczących zmienionych zasad selektywnej zbiórki odpadów Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie m.st. Warszawy z terminem obowiązywania od 1 stycznia 2019 r. Od tej daty w Warszawie wdrażane są nowe zasady segregacji odpadów, z uwzględnieniem priorytetu, którym jest zapewnienie ciągłości odbioru odpadów. Od 1 stycznia 2019 r. odbiór odpadów z nieruchomości zamieszkałych i tych, na których nie zamieszkują osoby jest realizowany przez operatorów na podstawie umów przejściowych, obowiązujących do dnia rozpoczęcia świadczenia usługi przez operatorów wyłonionych w przetargu nieograniczonym. 27 marca br. zostały

² Rozporządzenie Ministra Środowiska z 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (Dz.U. z 2017 r., poz. 19).

podpisane umowy na odbiór śmieci w 14 dzielnicach z trzyletnim okresem obowiązywania począwszy od lipca br., tj. przy uwzględnieniu 3-miesięcznego okresu na przygotowanie operatorów do nowych warunków świadczenia usług.

Skutkiem wdrożenia nowego systemu odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych oraz wzrostu kosztów realizacji usług są znacząco zwiększone począwszy od 2019 r. koszty obsługi tego systemu do poziomu około 1,0 mld zł rocznie wobec wydatków w 2018 r. z tego tytułu na poziomie ok. 376 mln zł.

Całościowe koszty funkcjonowania systemu obejmują w szczególności wydatki z tytułu:

- odbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, przy czym realizacja zadania polegającego na zagospodarowaniu odpadów komunalnych została powierzona Miejskiemu Przedsiębiorstwu Oczyszczania w m.st. Warszawie sp. z o.o. na podstawie uchwały Rady m.st. Warszawy nr LII/1251/2017 z dnia 6 lipca 2017 r. w oparciu o art. 4 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej. Zadanie to dotyczy także świadczenia usług w zakresie rozbudowy, utrzymania i eksploatacji instalacji zagospodarowania odpadów,
- tworzenia i utrzymania punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) – planowana na 2020 r. (kwota wydatków ok. 5 mln zł),
- obsługi administracyjnej systemu,
- edukacji ekologicznej w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi.

Zakłada się uzyskanie dochodów z opłat z tytułu odbioru odpadów komunalnych w 2020 r. i w latach kolejnych w kwocie 925 mln zł rocznie.

4.4.4. Planowane zmiany systemowe w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych

Szacuje się, że zapowiadane przez rząd zmiany w ustawie w podatku dochodowym od osób fizycznych w kierunku wprowadzenia 17% stawki PIT, wyższych kosztów uzyskania przychodu i ulgi +zero w PIT dla podatnika do 26 roku życia, spowodują uszczerbek w dochodach z PIT całego sektora finansów publicznych na poziomie 13,3 mld zł rocznie, z tego w jst ubytek dochodów wyniesie 6,6 mld zł, w tym negatywne skutki dla Warszawy wyniosą blisko 750 mln zł, przy czym:

- obniżenie stawki podatku PIT z 18% do 17% będzie skutkowało rocznym ubytkiem w dochodach całego sektora finansów publicznych na poziomie 7,3 mld zł, w tym w jst ubytek wyniesie 3,6 mld zł, w tym w Warszawie – 408 mln zł rocznie,
- podwojenie obecnej kwoty kosztów uzyskania przychodów poprzez zwiększenie tej kwoty o 1.335 zł w przypadku pracujących w miejscu zamieszkania oraz 1.668,72 zł w przypadku pracujących poza miejscem zamieszkania – skutkowało będzie rocznym ubytkiem w dochodach całego

sektora finansów publicznych z podatku PIT na poziomie 3,9 mld zł, w tym w jst ubytek wyniesie 2 mld zł, w tym w Warszawie negatywne skutki wyniosą 222 mln zł rocznie,

- zwolnienia osób w wieku do 26 roku życia z podatku PIT wywoła skutek zmniejszenia w dochodach całego sektora finansów publicznych z podatku PIT na poziomie 2,1 mld zł rocznie, w tym w jst ubytek wyniesie 1,0 mld zł, w tym w Warszawie negatywne skutki wyniosą 116 mln zł rocznie.

W 12 największych miastach w Polsce z uwagi na skalę ubytków wpływów z podatku PIT Unia Metropolii Polskich wystąpiła do Rządu RP o pełną rekompensatę spodziewanego ubytku dochodów jednostek samorządu terytorialnego poprzez podwyższenie udziału miast na prawach powiatu we wpływach z podatku PIT o 6,54 pkt. proc. z wynoszącego obecnie łącznie 48,33% do 54,87% oraz stosownego podwyższenia udziału pozostałych typów samorządów w Polsce. Negatywne skutki propozycji w zakresie ubytku wpływów z podatku PIT w miastach Unii Metropolii Polskich, (które w największym stopniu są finansowane z podatku PIT) **szacuje się na kwotę blisko 1,9 mld zł rocznie.**

Również Samorządy Metropolii Warszawskiej podjęły w drodze uchwały Komitetu Sterującego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego stanowisko w tej sprawie wnosząc o pełną rekompensatę spodziewanego ubytku dochodów jst poprzez podwyższenie udziału:

- gmin we wpływach z podatku PIT o 5,15% z wynoszącego obecnie 38,08% do 43,23%,
- miast na prawach powiatu we wpływach z PIT o 6,54% z wynoszącego obecnie 48,33% do 54,87%,
- stosownego podwyższenia udziału pozostałych typów jst.

4.4.5. Planowane zmiany modelu funkcjonowania Otwartych Funduszy Emerytalnych

W Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2019-2022 zostały zawarte informacje dotyczące przebudowy funkcjonowania Otwartych Funduszy Emerytalnych (OFE) w kierunku przeniesienia zgromadzonych środków na Indywidualne Konta Emerytalne (IKE). Wypłata emerytur z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych wg skali podatkowej, w przeciwieństwie do wypłat środków gromadzonych na IKE, od których pobierana będzie opłata przekształceniowa odpowiadająca poziomowi efektywnej stopy opodatkowania emerytur podatkiem dochodowym od osób fizycznych. W sytuacji, gdy dochodami własnymi jst są udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) to przeniesienie środków z OFE na IKE i ustanowienie opłaty przekształceniowej od środków przenoszonych na IKE (będącej dochodem budżetu państwa), pozbawi w przyszłości jst należnych im w tej części dochodów z udziału w PIT.

Bazując na danych podanych w WPF Państwa na lata 2019-2022, zgodnie z którymi łączne dochody z tytułu opłaty przekształceniowej mają wynieść 19,3 mld zł, to negatywne skutki dotyczące utraty wpływów z podatku PIT przez jst szacuje się na kwotę 9,6 mld zł, w tym 1,4 mld zł w samorządach

metropolii warszawskiej, z tego skutki te dla budżetu m.st. Warszawy w postaci ubytku dochodów z PIT wyniosą 1.084 mln zł w części dotyczącej gmin.

W reakcji na zagrożenia, o których mowa wyżej, Unia Metropolii Polskich wystąpiła do Rządu PR w sprawie wprowadzenia mechanizmu rekompensującego jst utratę zagwarantowanych dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w formie ustanowienia udziałów w opłacie przekształceniowej na poziomie odpowiadającym udziałom jst we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych określonym w ustawie o dochodach jst, bądź alternatywnie podwyższenie (jednorazowo, tytułem rekompensaty) w 2020 r. udziału we wpływach z PIT, przy czym:

- gminom o 6,60 pkt. proc. z wynoszącego obecnie 38,08% do 44,68%,
- miastom na prawach powiatu o 8,38 pkt. proc. z wynoszącego obecnie 48,33% do 56,71%,
- oraz stosownego (jednorazowego) podwyższenia udziału pozostałym typom jst.

Podobnie Samorządy Metropolii Warszawskiej, w tym Warszawa, wystosowały podobne stanowisko w powyższej sprawie.

4.5. Planowane działania racjonalizujące koszty i wydatki

W 2020 r. będą kontynuowane działania oszczędnościowe i racjonalizujące wydatki bieżące z wykorzystaniem efektu skali poprzez zbiorowe zakupy towarów i usług na potrzeby Urzędu m.st. Warszawy i jednostek organizacyjnych Miasta. Kontynuowane będą wdrożenia w poprzednich latach rozwiązania takie jak: wspólne zakupy materiałów biurowych, wspólne ubezpieczenie mienia Warszawy, jak też działanie Warszawskiej Grupy Zakupowej w celu zakupu energii elektrycznej na potrzeby 705 jednostek organizacyjnych Miasta oraz podmiotów, dla których Miasto pełni funkcję właściciela oraz organizatora, tj. szkół, przedszkoli, bibliotek, ośrodków pomocy społecznej i innych jednostek.

Planuje się **kontynuowanie** podjętych w poprzednich latach **działań racjonalizujących funkcjonowanie spółek miejskich ze 100% udziałem Miasta** poprzez pozostawienie dywidendy w spółkach i rekompensatę ubytku dochodów budżetu Miasta z tego tytułu w drodze zmniejszenia wydatków budżetowych tytułem zakupu przez Miasto usług komunalnych w tych spółkach.

W 2020 r. będą kontynuowane działania w kierunku **optymalizacji miejskich struktur organizacyjno-prawnych i systemu zarządzania** w celu standaryzacji usług publicznych świadczonych na rzecz mieszkańców w ważnych obszarach aktywności Miasta oraz w celu uzyskania efektu synergii. Przykładem takiego działania było utworzenie z dniem 1 marca 2017 r. samorządowej jednostki organizacyjnej pn. Centrum Usług Społecznych „Społeczna Warszawa” powołanej w celu, m.in. organizowania i koordynowania świadczenia przez Miasto usług opiekuńczych i standaryzacji tych usług. Kolejnym przykładem takich działań jest utworzenie z dniem 1 maja 2018 r. nowej samorządowej

jednostki organizacyjnej pn. Zespół do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych nr 1 oraz z dniem 1 lipca 2018 r. powołania dwóch nowych samorządowych jednostek organizacyjnych pn.: Zespół do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych nr 2 i Zespół do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych nr 3 w celu zapewnienia wspólnej obsługi administracyjnej, finansowej, organizacyjnej i prawnej jednostkom organizacyjnym m.st. Warszawy działającym w sektorze opieki społecznej (domom dziecka, ośrodkom wsparcia i innym placówkom opiekuńczo-wychowawczym).

W 2020 r. kontynuowane będą inicjatywy sprzyjające efektywności zarządzania i wydatkowania środków publicznych oraz przejrzystości finansów Miasta poprzez wykorzystywanie nowoczesnych narzędzi zarządzania, tj. budżetowania zadaniowego, wzmocnienia kontroli zarządczej i audytu wewnętrznego. Zakłada się rozwój budżetowania zadaniowego, w tym w szczególności z wykorzystaniem w szerszym niż dotychczas zakresie mierników oceny efektów działalności stanowiących zobiektywizowane narzędzia pomiaru stopnia realizacji celów zadań w celu lepszego porównania uzyskanych wyników w czasie, jak też dokonania porównań między jednostkami organizacyjnymi Miasta. Ważnym instrumentem w aspekcie kreowania i realizacji polityki rozwoju Miasta pozostanie Wieloletnia Prognoza Finansowa jako podstawa formalno-prawna i ekonomiczno-finansowa do zaciągania zobowiązań długoterminowych.

5. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE KIERUNKÓW WYDATKÓW BUDŻETOWYCH M.ST. WARSZAWY NA 2020

5.1. Bieżąca działalność Miasta

5.1.1. Drogownictwo i komunikacja

W 2020 r. kontynuowane będą udogodnienia dotyczące biletów długookresowych obowiązujących w strefie miejskiej i podmiejskiej, jak też znacząco poszerzona oferta biletowa, wprowadzone przy założeniu zwiększenia liczby pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej, a poprzez to zwiększenia dochodów ze sprzedaży biletów i w konsekwencji poprawy stopnia pokrycia wydatków budżetowych przeznaczonych na utrzymanie komunikacji miejskiej dochodami ze sprzedaży biletów i z tytułu dotacji od gmin ościennych na komunikację. Finansowe skutki wdrożenia nowych rozwiązań w obszarze komunikacji miejskiej w ubiegłym roku są zgodne z oczekiwaniami. Dane finansowe za 2018 r. i dane dotyczące wykonania budżetu za okres styczeń-maj br. wskazują na wzrost r/r dochodów ze sprzedaży biletów.

W 2020 r. kontynuowane będą działania zmierzające do zwiększenia stopnia finansowania wydatków związanych z funkcjonowaniem komunikacji miejskiej dochodami osiąganymi w tym zakresie. W tym celu podejmowane będą działania mające na celu osiągnięcie wyższych dochodów zarówno poprzez działania optymalizujące kontrolę systemu poboru opłat i windykację kar za jazdę bez ważnego biletu, jak również planowana jest rozbudowa sieci sprzedaży biletów i zwiększenie ich dostępności poprzez uruchomienie dodatkowych Punktów Obsługi Pasażerów, biletomatów stacjonarnych i mobilnych, punktów sprzedaży detalicznej oraz sprzedaż elektroniczną.

Realizacja głównych zadań miejskich związanych z rozwojem i modernizacją sieci transportu publicznego, unowocześnianiem taboru komunikacji publicznej, poprawą warunków ruchu pieszego i rowerowego, porządkowaniem systemu parkingowego, a także wzrostem bezpieczeństwa ruchu drogowego i transportu publicznego planowana jest w oparciu o „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Systemu Transportowego Warszawy do 2015 roku i na lata kolejne”.

Priorytetowym zadaniem w 2020 r. – podobnie jak w latach ubiegłych – będzie poprawa bezpieczeństwa ruchu na drogach publicznych m.st. Warszawy. W tym celu planuje się przeznaczyć środki na następujące zadania:

- realizację programu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- promocję zachowań komunikacyjnych mieszkańców sprzyjających zrównoważonej mobilności,
- realizację projektu Zintegrowanej Karty Miejskiej pozwalającej na realizację dowolnych usług miejskich w oparciu o identyfikator użytkownika,
- poprawę powiązań transportowych poprzez inwestowanie w istniejącą infrastrukturę oraz realizację nowych elementów obejmujących: prace koncepcyjne związane z rozbudową linii metra

oraz dokończenie budowy wschodniego odcinka II linii metra do stacji „Bródno” i zachodniego odcinka do stacji „Połczyńska”, budowę linii tramwajowej na Tarchomin i układu drogowego ul. Światowida i Projektowanej, budowę parkingów podziemnych oraz Trasy Świętokrzyskiej na odcinku od ul. Wybrzeże Szczecińskie do ul. Zabranieckiej, rozbudowę ulicy Wybrzeże Helskie i Głębockiej, przebudowę ul. Wał Miedzeszyński, Placu Narutowicza, Trakt Lubelski i wiaduktów w ciągu Trasy Łazienkowskiej, modernizację ciągu ulic Marsa – Żołnierska,

- promocję lokalnego transportu zbiorowego poprzez uruchomienie w ramach Warszawskich Linii Turystycznych rejsów po Wiśle tramwajem wodnym, rejsów do Serocka i przepraw promowych,
- rozwój i utrzymanie systemu rowerowego, w tym także systemu Warszawskiego Roweru Publicznego Veturilo oraz budowa dróg rowerowych,
- budowę nowych parkingów typu P+R oraz remonty i konserwacja istniejących już parkingów i węzłów przesiadkowych,
- prowadzenie prac remontowych dróg, chodników, wiaduktów i mostów,
- budowę i remonty sygnalizacji świetlnej,
- remonty i wymiana wind i podnośników dla niepełnosprawnych oraz remonty kładek dla pieszych,
- przebudowę i utrzymanie oświetlenia ulic, placów i dróg,
- dostosowanie linii metra dla osób niepełnosprawnych i starszych oraz poprawa poziomu bezpieczeństwa pasażerów,
- kontynuację działań związanych z zimowym i letnim oczyszczaniem ulic, placów i chodników.

5.1.2. Gospodarka mieszkaniowa

Kierunki rozwoju polityki mieszkaniowej określone zostały w przyjętej dla m.st. Warszawy polityce mieszkaniowej – Mieszkania 2030.

W 2020 roku kontynuowana będzie realizacja celów zawartych w Wieloletnim Programie Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem m.st. Warszawy na lata 2018-2022. W szczególności działania te ukierunkowane będą na:

- zwiększenie możliwości zaspokajania potrzeb mieszkaniowych osób oczekujących na wynajęcie lokali z zasobu m.st. Warszawy,
- poprawę wykorzystania i racjonalizację gospodarowania mieszkaniowym zasobem m.st. Warszawy, w tym m.in. wdrażanie nowych rozwiązań mających na celu zapobieganie powstawania i narastania zaległości w opłatach za lokale mieszkalne,
- realizację przyjętej polityki czynszowej skierowanej na ochronę najemców o niskich dochodach z uwzględnieniem zmian nałożonych przez ustawę o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,

- poprawę stanu technicznego budynków i lokali w ramach przyjętego planu remontów i modernizacji zasobu, w tym m.in. podniesienie standardu budynków i lokali oraz ograniczanie niskiej emisji spalin poprzez całkowitą likwidację lub wymianę kotłów, pieców i palenisk zasilanych paliwem stałym,
- pozyskanie nowych lokali do zasiedlenia poprzez realizację mieszkaniowego budownictwa komunalnego oraz społecznego budownictwa czynszowego.

W 2020 r. w ramach działań skierowanych na poprawę wykorzystania i racjonalizację gospodarowania mieszkaniowym zasobem m.st. Warszawy, realizowane będą, m.in. następujące projekty oraz działania wpisujące się w cele Zintegrowanego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2022 r., m.in. **„Program Rozwoju Budownictwa Społecznego”** – program dotyczy rozwoju budownictwa społecznego w m.st. Warszawa poprzez zaangażowanie spółek Towarzystwa Budownictwa Społecznego do realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz budowę przez dzielnice nowych zadań z zakresu budownictwa komunalnego mających służyć poprawie warunków mieszkaniowych; projekt ten realizuje cele Zintegrowanego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2022 r., wpisuje się również w cele funkcjonującego w Mieście Zintegrowanego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2022 r.; celem projektu jest zapewnienie szerszej oferty mieszkań na wynajem poprzez budowę lub odtworzenie zasobu mieszkań; w 2020 r. będą kontynuowane zadania budownictwa społecznego realizowanego przez TBS-y w dzielnicach: Praga-Północ (Łomżyńska 26), Praga-Południe (Targowa 14, Targowa 12/Skaryszewska), Targówek (Chyrowska/Złotopolska, Radzywińska) oraz zadania budownictwa komunalnego ujęte w budżecie i WPF-ie m.st. Warszawy w dzielnicach: Ursus (Orłąt Lwowskich), Targówek (Odrowąża), Białołęka (Marywilska), Wawer (Włókiennicza).

W 2020 r. w zależności od możliwości budżetowych planowane jest również rozpoczęcie kolejnych inwestycji budownictwa mieszkaniowego:

- budowa budynków komunalnych przez dzielnice: Mokotów (Gotarda), Praga-Południe (Kawcza/Komorska), Rembertów (Cyrulików), Wawer (Agrestowa), Włochy,
- realizacja (budowa/modernizacja) przez TBS-y inwestycji mieszkaniowych przy ul. Strzeleckiej 19, Markowskiej 13/Ząbkowskiej 30, Banacha/Grójeckiej, Starzyńskiego, Pełczyńskiego, Derkaczy, Czapelska, Kolska.

W wyniku nowych przedsięwzięć planuje się zrealizować do 2022 r. ok. 2 000 mieszkań, tj. ok. 1000 nowych lokali komunalnych oraz ok. 1000 mieszkań w systemie TBS.

Miasto podejmuje starania o dofinansowanie (lata 2020-2021) przedsięwzięć służących ochronie środowiska w kwestii likwidacji palenisk na paliwo stałe i wykonanie nowych źródeł ciepła opartych na paliwie gazowym oraz likwidacji zbiorników bezodpływowych i podłączeniu do miejskiej kanalizacji oraz termomodernizacji budynków mieszkalnych 100% Miasta na łączną kwotę 7,5 mln zł, w tym w 2020 r. – 1,8 mln zł, w 2021 r. – 5,7 mln zł.

5.1.3. Oświata i edukacja

W 2020 r. zakłada się kontynuowanie działań zmierzających do zapewnienia powszechnej dostępności do wysokiej jakości szkół i placówek oświatowych, poprzez stworzenie bogatej oferty edukacyjnej, nowoczesnej bazy dydaktycznej odpowiadającej określonym standardom i doskonalenie kadry pedagogicznej. Podejmowane będą starania pozyskania środków zewnętrznych na finansowanie warszawskiej edukacji, w tym w szczególności środków pochodzących z dotacji z budżetu państwa oraz środków unijnych.

W 2020 r. kontynuowane będą projekty i działania wynikające z *Programu rozwoju edukacji w Warszawie w latach 2013-2020 oraz Strategii #Warszawa2030*. Są to strategiczne dokumenty opisujące cele i sposoby rozwoju warszawskiej edukacji. Spójne planowanie strategiczne umożliwi zrównoważony rozwój w najważniejszych sferach życia społecznego i ekonomicznego, w których edukacja odgrywać będzie istotną rolę. Realizowane będą cele nakreślone przez Prezydenta m.st. Warszawy takie jak zagwarantowanie dodatkowych środków na płace dla nauczycieli wchodzących do zawodu (stażystów i kontraktowych), wysokie dodatki motywacyjne dla nauczycieli oraz zajęcia dla uczniów realizowane poza szkołą.

Bardzo istotne będzie kontynuowanie działań związanych z pełnym wdrożeniem zmian w polskim systemie oświaty, co stanowi ogromne wyzwanie dla m.st. Warszawy. Pomimo zaangażowania w 2017 i 2019 r. znacznych środków finansowych w dostosowanie budynków, w których dotychczas działały gimnazja do nowych funkcji oraz doposażenia szkół podstawowych i szkół zawodowych, istotne będzie kontynuowanie działań związanych z modernizacją placówek oświatowych. Jest to szczególnie ważne z uwagi na przepełnienie szkół ponadpodstawowych w związku z koniecznością zapewnienia w roku szkolnym 2019/2020 miejsc dla tzw. „podwójnego rocznika uczniów”.

Kontynuowane będą działania związane z rozbudową infrastruktury szkolnej, szczególnie w dzielnicach charakteryzujących się wysokim przyrostem liczby dzieci w wieku szkolnym. Budowa szkół i modernizacja obecnie wykorzystywanych obiektów w takich dzielnicach jak Bemowo, Białołęka, Ursus, Wawer, Ursynów, czy Wilanów jest niezbędna dla stworzenia optymalnych warunków kształcenia.

Konieczne będzie dostosowanie bazy szkół do rosnących potrzeb uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym likwidacja barier architektonicznych.

Podejmowane będą starania w celu zapewnienia w miarę możliwości budżetowych Miasta nowoczesnego wyposażenia obiektów oświatowych, tj. zgodnie z potrzebami wynikającymi z postępu technicznego i wymogów nowoczesnej metodyki kształcenia, a także systematyczne prowadzenie remontów w szczególności w dzielnicach, w których placówki oświatowe zlokalizowane są w starych obiektach, wybudowanych w technologii niezgodnej ze współczesnymi standardami.

Wzrost liczby uczniów w szkołach i kontynuacja procesu modernizacji infrastruktury szkolno-przed-szkolnej wpływać będzie na koszty organizacji edukacji. Dlatego istotna będzie optymalizacja wydatków w tym obszarze, w szczególności poprzez wykorzystanie nowoczesnych, energooszczędnych technologii.

Obserwuje się również wzrost liczby dzieci z głębokimi i sprzężonymi niepełnosprawnościami, co powoduje konieczność tworzenia mniej licznych oddziałów oraz zapewnienia specjalistycznej opieki. Dodatkowe koszty generują przepisy uniemożliwiające łączenie uczniów z określonymi niepełnosprawnościami w jednym oddziale, co powoduje konieczność tworzenia większej liczby oddziałów (o małej liczebności). Nowe przepisy prawa narzucają sztywne wskaźniki zatrudnienia specjalistów w ośrodkach, co powoduje zwiększenie liczby etatów psychologa, pedagoga i opieki w porze nocnej oraz obligują do dostosowania budynków tych placówek do nowych standardów.

Zakłada się kontynuowanie polityki płacowej w sposób, który pozwoli przyciągnąć do zawodu absolwentów kierunków pedagogicznych, którzy podejmą pracę w warszawskich szkołach, m.in. poprzez utrzymanie dodatków motywacyjnych czy wyższych wynagrodzeń zasadniczych dla nauczycieli wchodzących do zawodu (stażystów i kontraktowych).

Zakłada się pełną realizację podstawowych zadań wynikających z polityki edukacyjnej, tak by wysokie standardy odnoszące się do jakości kształcenia w sferze oświaty w Warszawie na tle kraju mogły być podtrzymane.

Podejmowane będą działania mające na celu racjonalizację wydatków:

- promowanie innowacyjnych programów edukacyjnych z jednoczesnym ograniczeniem kosztów niezwiązanych bezpośrednio z procesem dydaktyczno-wychowawczym,
- projekty oszczędnościowe w zakresie kosztów energii, takie jak modernizacje oświetlenia, termo-modernizacje, modernizacje ogrzewania,
- wdrażanie rozwiązań informatycznych pozwalających na racjonalizację kosztów i optymalizację organizacji kształcenia, a także na wzmocnienie kontaktu z rodzicami i współpracy międzyszkolnej,
- optymalizacja wydatków związanych z obsługą finansowo-księgową szkół, a także informatyzacją oświaty.

Edukacja i wspieranie rozwoju małego dziecka, gdzie priorytetowo traktowane będą:

- zapewnienie edukacji przedszkolnej wszystkim dzieciom w wieku 3-6 lat, których rodzice wyrażą wolę objęcia edukacją przedszkolną,
- budowa i modernizacja bazy przedszkolnej w celu zapewnienia edukacji przedszkolnej możliwie blisko miejsca zamieszkania rodziców, zgodnie z ich preferencją,
- zapewnienie bezpłatnej opieki i zajęć w pełnym czasie działalności placówek przedszkolnych,
- zapewnienie dzieciom różnorodnej oferty zajęć oraz bezpłatnych zajęć dodatkowych,
- zapewnienie wszystkim dzieciom w wieku 3-6 lat objętych edukacją przedszkolną, obowiązkowych zajęć przygotowujących do posługiwania się językiem obcym nowożytnym,
- finansowanie programów realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodziców,

- promowanie i upowszechnianie nowatorskich rozwiązań w wychowaniu przedszkolnym,
- objęcie najmłodszych, niepełnosprawnych dzieci wczesnym wspomaganiem rozwoju,
- rozwijanie współpracy z przedszkolami niepublicznymi biorącymi udział w otwartych konkursach ofert.

Edukacja szkolna, gdzie działania będą ukierunkowane w szczególności na:

- rozbudowę i remonty infrastruktury szkolnej oraz modernizacja wyposażenia szkół,
- dostosowanie infrastruktury szkolnej do potrzeb szkół powstałych w wyniku zmian wprowadzonych reformą oświaty,
- finansowanie innowacyjnych projektów edukacyjnych, wykraczających poza klasowo-lekcyjną pracę szkoły, w tym Warszawskich Inicjatyw Edukacyjnych,
- organizowanie międzyszkolnych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, ukierunkowanych na rozwijanie uzdolnień uczniów lub specjalne potrzeby edukacyjne, w tym programów „Wars i Sawa”, „Szkoła z Pomysłem” oraz „Klasa w Warszawie. Warszawa z klasą” (dodatkowe środki dla szkół w wysokości 100 zł na ucznia na udział w wydarzeniach kulturalnych, naukowych, sportowych, odbywających się poza terenem szkoły, w tym na zakup biletów do instytucji nauki, kultury, sportu, kin, teatrów, muzeów, galerii),
- zapewnienie bezpieczeństwa w szkołach,
- rozwój miejskiego systemu stypendialnego,
- współdziałanie z uczelniami w rozwoju utalentowanych uczniów oraz realizację zajęć dla młodzieży,
- finansowanie działań organizacji pozarządowych realizujących projekty edukacyjne na rzecz dzieci i młodzieży,
- rozwijanie systemowej opieki psychologiczno-pedagogicznej w szkołach,
- zapewnienie szkołom warunków do pełnej realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a także monitoring realizowania zaleceń w poradniach psychologiczno-pedagogicznych lub w innych przygotowanych do tego placówkach.

Edukacja dla rynku pracy, gdzie działania będą obejmowały w szczególności:

- podniesienie jakości kształcenia zawodowego, w tym poprzez dalszą modernizację bazy technologicznej szkolnictwa zawodowego,
- zwiększenie nakładów na wydatki bieżące szkół zawodowych,
- dostosowywanie oferty edukacyjnej do zmieniających się potrzeb gospodarki oraz rynku pracy na podstawie prognoz popytu na pracę w skali aglomeracji warszawskiej, województwa mazowieckiego oraz w wymiarze krajowym,

- poszerzanie oferty edukacyjnej szkół dla dorosłych, w tym uruchomienie nowych kierunków kształcenia,
- kontynuowanie akcji informacyjnych i promocyjnych szkolnictwa zawodowego,
- organizowanie zintegrowanych szkoleń merytoryczno-metodycznych dla nauczycieli szkół zawodowych,
- włączenie organizacji pracodawców w proces kształcenia zawodowego w ramach podpisywanych porozumień, w tym w zakresie objęcia patronatem szkół zawodowych, ewentualnie poszczególnych klas (zawodów, specjalności),
- kontynuowanie systemowej współpracy z uczelniami i instytucjami rynku pracy,
- rozwój Warszawskiego Systemu Doradztwa Zawodowego,
- zwiększenie wsparcia dla uczniów niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie poprzez dobre przygotowanie ich do znalezienia zatrudnienia na rynku pracy.

Edukacja poza szkołą, gdzie jako pierwszoplanowe traktowane będą:

- współpraca z Centrum Nauki Kopernik jako kluczową i innowacyjną placówką prowadzącą działania na rzecz uczniów warszawskich szkół polegające na rozbudzaniu i promowaniu zainteresowań naukowych,
- realizacja programów kompleksowego wspomagania szkół i placówek oświatowych,
- realizacja Warszawskiego Programu Edukacji Kulturalnej,
- realizacja Warszawskiego Programu „Lato/Zima w Mieście”,
- rozwój oferty ogólnomiejskich placówek edukacji pozaszkolnej,
- finansowanie projektów wychowawczych i edukacyjnych realizowanych przez organizacje pozarządowe,
- finansowanie organizacji różnych form wypoczynku dzieci i młodzieży w ramach otwartego konkursu ofert „Lato/Zima poza Miastem”,
- rozwój oferty pozaszkolnych placówek specjalistycznych dla szkół i placówek warszawskich.

Rozwój nauczycieli i kadr oświatowych, gdzie działania będą zorientowane w szczególności na:

- wspieranie rozwoju innowacji edukacyjnych i społecznych, w tym w szczególności w oparciu o Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń,
- realizację programów kompleksowego wspomagania szkół i placówek oświatowych,
- realizację systemowych programów doskonalenia zawodowego dyrektorów szkół i placówek, w tym w zakresie zarządzania, wychowania, reform oświatowych, zarządzania kryzysowego oraz wykorzystania nowoczesnych środków technicznych wspierających zarządzanie szkołą i organizację kształcenia,

- realizację programów doskonalenia nauczycieli przedszkoli w zakresie uzyskania uprawnień do nauczania języków obcych w przedszkolach,
- wspomaganie udziału dyrektorów szkół warszawskich w ogólnopolskich projektach integrujących środowisko kadr zarządzających oświatą,
- obsługę warszawskich szkół w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym unijnych na rozwój europejskiej i międzynarodowej współpracy edukacyjnej,
- rozwijanie współpracy z uczelniami,
- realizację programów doskonalenia nauczycieli szkół i przedszkoli w zakresie stosowania nowoczesnych środków technicznych podczas procesu nauczania na zajęciach innych niż nauczanie informatyki, w tym doskonalenie nauczycieli szkół i przedszkoli w zakresie wykorzystywania powszechnie dostępnych zasobów i platform edukacyjnych.

W ramach optymalizacji kosztów utrzymania szkół i placówek oświatowych w Mieście opracowane zostaną jednolite wytyczne dotyczące organizacji roku szkolnego 2019/2020. Ustalenie wydatków na oświatę w 2020 r. nastąpi – wzorem lat ubiegłych – w oparciu o jednolity w skali Miasta standard wydatków bieżących w przeliczeniu na jedno dziecko/ucznia uczęszczającego do placówek edukacyjnych, a ostateczna wysokość środków na poszczególne zadania i jednostki wynikać będzie bezpośrednio z decyzji Zarządów poszczególnych dzielnic.

5.1.4. Bezpieczeństwo

Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego stanowić będzie zadanie priorytetowe Miasta. Cel ten planuje się osiągnąć ściśle współdziałając z lokalnymi społecznościami, służbami, inspekcjami, strażami oraz służbami miejskimi i podmiotami administracji rządowej. Główny wysiłek działalności w tym obszarze będzie ukierunkowany na:

- wspieraniu działań Stołecznej Policji polegających na dofinansowaniu służb ponadnormatywnych funkcjonariuszy Policji, wyróżnianiu najlepszych funkcjonariuszy, szczególnie zaangażowanych w pracę na rzecz poprawy bezpieczeństwa, pokrywaniu kosztów związanych z utrzymaniem koni służbowych, które będą wykorzystywane na terenach trudno dostępnych, a także podczas zabezpieczenia imprez masowych i zgromadzeń o podwyższonym ryzyku oraz dofinansowaniu sprzętu specjalistycznego,
- dofinansowaniu zadań jednostek Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej poprzez zakup sprzętu ratowniczego, wyposażenia i materiałów do ratownictwa technicznego, wysokościowego, medycznego, chemicznego, wodnego i ekologicznego, zakupu sprzętu, wyposażenia i materiałów do działań przeciwpowodziowych, zakupu materiałów do remontu i konserwacji samochodów specjalistycznych, konserwacji i naprawy samochodów specjalistycznych oraz sprzętu ratowniczego, rekompensat pieniężnych za przedłużony czas służby strażaków,
- cyklicznych zadań własnych oraz trzech zleconych z zakresu administracji rządowej, które

obejmują realizację programów prewencyjnych, zarządzanie kryzysowe, obronę cywilną, utrzymanie w gotowości do działania ochotniczych straży pożarnych, holowanie i usuwanie pojazdów oraz kwalifikację wojskową, rekompensaty dla żołnierzy rezerwy, jak też obsługę numeru alarmowego „112”,

- zapewnieniu wysokiego poziomu realizacji ustawowych i statutowych zadań jednostek realizujących ww. priorytetowe cele tj.: Zakładu Obsługi Systemu Monitoringu, Straży Miejskiej, Stołecznego Ośrodka dla Osób Nietrzeźwych, w tym modernizację i rozbudowę miejskiego systemu monitoringu wizyjnego oraz zapewnienie porządku i bezpieczeństwa,
- prowadzeniu Centrum Powiadamiania Ratunkowego w ramach zadania zleconego z zakresu administracji rządowej,
- zarządzaniu kryzysowym, w tym funkcjonowaniu Zespołu Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy, Centrum Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy oraz Stołecznego Zespołu Pomocy Poszkodowanym, zabezpieczeniu realizacji umów związanych z zapewnieniem funkcjonowania sieci łączności radiotelefonicznej zarządzania kryzysowego, systemu alarmowania i ostrzegania ludności Warszawy, zakupy i usługi przeznaczone na wsparcie służb ratowniczych i porządkowych w usuwaniu skutków zdarzeń stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub środowiska mających znamiona sytuacji kryzysowej,
- utrzymaniu rezerwy celowej na zarządzanie kryzysowe, w tym aktualizację procedur związanych z jej uruchomieniem w przypadku wystąpienia zdarzeń o charakterze nadzwyczajnym lub mających znamiona klęski żywiołowej,
- realizacji programów prewencyjnych mających na celu poprawę bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy, m.in. poprzez:
 - kontynuowanie programu Bezpieczne Osiedle,
 - realizację Programu zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli m.st. Warszawy na lata 2016-2021 pn. „Bezpieczna Warszawa”,
 - organizowanie i realizowanie nowych inicjatyw służących poprawie bezpieczeństwa oraz zorganizowanie przewozu grup kibiców piłki nożnej uczestniczących w meczach odbywających się na stadionach piłkarskich Warszawy,
- utrzymanie gotowości bojowej Ochotniczych Straży Pożarnych poprzez wyposażenie i utrzymanie jednostek OSP.

5.1.5. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Rok 2020 dla obszaru kultury będzie bardzo istotnym, ponieważ w tym roku dobiega końca okres obowiązywania Programu Rozwoju Kultury, który od 2012 r. określał główne kierunki rozwoju kultury w Warszawie. Zostanie on zastąpiony przez nowy dokument – Politykę Kulturalną Warszawy, która wspólnie ze Strategią #Warszawa2030 nakreśli główne kierunki rozwojowe dla kultury. W roku 2020

zostanie również ukończona praca nad programami wykonawczymi do strategii, należy zakładać, że część projektów ujętych w programach zostanie uruchomiona w drugiej połowie 2020 roku.

Do zadań priorytetowych w zakresie funkcjonowania i finansowania działalności kulturalnej w Mieście Stołecznym Warszawa należą:

- wypełnianie ustawowych zobowiązań organizatora głównie poprzez zapewnienie środków niezbędnych do prowadzenia działalności kulturalnej oraz nadzór nad działalnością merytoryczną, finansową oraz organizacyjną instytucji kultury m.st. Warszawy w ramach przyznawanych dotacji podmiotowych,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie ogłaszania i rozstrzygania konkursów dotacyjnych i małych grantów,
- współpraca z instytucjami państwowymi, wojewódzkimi, uczelniami wyższymi,
- przyznawanie stypendiów, nagród w zakresie kultury,
- współfinansowanie Biblioteki m.st. Warszawy w zakresie zadań biblioteki powiatowej,
- komunikacja działań kulturalnych Miasta.

Głównymi zadaniami Miasta Stołecznego Warszawa w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, realizowanymi w 2020 roku będą:

Zadania w ramach realizacji priorytetów określonych w Programie Rozwoju Kultury

Wsparcie twórców (ułatwienie dostępu do zasobów, wsparcie kompetencyjne, stypendia)

- aktualizacja dostępnych narzędzi wsparcia środowisk twórczych i twórców,
- rozwój elektronicznego generatora wniosków stypendialnych oraz dalsze przystosowanie procedury przyznawania stypendiów do nowego generatora,
- rozwój programu towarzyszącego stypendiom (spotkania sieciujące stypendystów, promocja twórczości stypendystów, mentoring).

Rozwój publiczności

- realizowanie szkoleń kadry instytucji kultury i organizacji pozarządowych,
- prowadzenie i wspieranie badań publiczności realizowanych przez instytucje kultury,
- realizacja projektu Kultura Bez Barier, którego celem jest poprawa dostępności kultury dla osób niepełnosprawnych,
- wspieranie inicjatyw instytucji kultury,
- kontynuacja projektu europejskiego ADESTE+.

Zarządzanie i współpraca z instytucjami

- wyznaczenie strategicznych kierunków dla rozwoju warszawskich teatrów poprzez aktualizację statutów teatrów w sposób partycypacyjny i wpisanie w nie założeń miejskiej polityki kulturalnej,

- przeprowadzanie konkursów na stanowisko dyrektora instytucji kultury wg nowych zasad,
- przyznawanie dotacji celowych na projekty artystyczne i społeczno-kulturalne realizowane przez instytucje kultury,
- prowadzenie monitoringu działalności kulturalnej w Warszawie.

Realizacja Programu Rozwoju Bibliotek

- wdrożenie pełnej funkcjonalności katalogu centralnego warszawskich bibliotek (w zakresie integracji zasobów i użytkowników),
- pilotażowe wdrażanie bibliomatów w wybranych bibliotekach,
- wprowadzanie jednolitych standardów obsługi czytelników, w tym przystosowanie godzin otwarcia,
- budowa systemu wsparcia kompetencyjnego pracowników bibliotek (szkolenia, itp.),
- ewaluacja procesu wartościowania (sprawdzenie wpływu regulacji płac na ujednolicenie siatki płac warszawskich bibliotekarzy) oraz ujednolicenie regulaminów wynagradzania,
- dalsze wzmacnianie marki Warszawska Biblioteka Publiczna.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

- organizowanie i przeprowadzanie otwartych konkursów dotacyjnych (konkursów rocznych i konkursów wieloletnich) dla organizacji pozarządowych działających w obszarze kultury,
- outsourcing zadań publicznych w ramach regrantingu.

Warszawski Program Edukacji Kulturalnej

- rozwój, szkolenie i sieciowanie kadr edukacji kulturalnej,
- wspieranie instytucji kultury realizujących projekty w ramach Warszawskiego Programu Edukacji Kulturalnej – Fundusz Animacji Kultury,
- promowanie działań z zakresu edukacji kulturalnej realizowanych dla mieszkańców m.st. Warszawy (Warszawska Nagroda Edukacji Kulturalnej, wydawnictwa WPEK).

Wsparcie sektora kreatywnego

- wsparcie wydarzeń konferencyjnych i warsztatowych (m.in. Elements Talks, Start Up Art.), festiwalowych (Warsaw Gallery Weekend), targowych (Warszawskie Targi Książki) oraz wydarzenia wspierające sektor muzyczny, czytelnicy, inne branże sektora.

Współpraca zagraniczna

- realizacja projektów artystycznych wpisujących się we współpracę zagraniczną m.st. Warszawy („Nowy Izrael” z Tel-Awivem, współpraca z Berlinem i Duesseldorf),
- udział w sieciach międzynarodowych – World Cities Culture Forum i Eurocities oraz Międzynarodowej Sieci Miast Pisarzy Uchodźców (ICORN),

- wsparcie istotnych wizerunkowo międzynarodowych przedsięwzięć kulturalnych w Warszawie, w tym konferencji, warsztatów i seminariów,
- organizacja wizyt studyjnych dla dziennikarzy, menadżerów kultury i kuratorów.

Komunikacja działań

- budowanie wizerunku Miasta jako miasta kultury i obywateli jako liczącego się mecenasa i organizatora najciekawszych warszawskich projektów kulturalnych,
- wsparcie wizerunkowe dla stołecznych instytucji kultury, organizacji pozarządowych, twórców oraz sektora kreatywnego,
- wspieranie istotnych wizerunkowo międzynarodowych przedsięwzięć kulturalnych w Warszawie, w tym konferencji, warsztatów i seminariów,
- utrzymanie i rozwój zintegrowanego miejskiego systemu informacji kulturalnej, w tym serwisów kulturalna.warszawa.pl oraz wpek.pl,
- Mazowiecki i Warszawski Fundusz Filmowy – wkład finansowy m.st. do funduszu mający na celu wspieranie artystycznych projektów filmowych (fabularnych, dokumentalnych i animowanych) realizowanych w Warszawie, mogących przyczynić się do turystycznej oraz gospodarczej promocji regionu, wpływających korzystnie na rozwój branży kreatywnej oraz na budowanie korzystnego wizerunku m.st. Warszawy w Polsce i na świecie,
- Nagrody w zakresie kultury (m.in. 13. Nagroda Literacka m.st. Warszawy; 11. Nagroda m.st. Warszawy za reportaż literacki im. Ryszarda Kapuścińskiego; Warszawska Nagroda Edukacji Kulturalnej, Nagroda Historyczna im. Kazimierza Moczarskiego, Grand Prix Warszawskiego Festiwalu Filmowego, Nagroda Prezydenta m.st. Warszawy w 18. Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Fryderyka Chopina).

Ochrona dziedzictwa i budowa tożsamości

- obchody wydarzeń historycznych, wspomnienia osób i miejsc ważnych dla dziedzictwa i tożsamości m.st. Warszawy, m.in.: 75. rocznica zakończenia II Wojny Światowej, 75. rocznica wyzwolenia w Auschwitz oraz 100-lecie Bitwy Warszawskiej,
- wsparcie wydawnictw i filmów związanych z dziedzictwem m.st. Warszawy.

Badania i programowanie warszawskiej kultury

- poszerzanie wiedzy potrzebnej do podejmowania skutecznych działań na rzecz rozwoju publiczności poprzez badania i analizy,
- przygotowanie programu do celu operacyjnego Strategii #Warszawa2030 „Wspieramy nasz twórczy potencjał” – kontynuacja zadania z 2019 r.,
- przygotowanie programu do celu operacyjnego Strategii #Warszawa2030 „Aktywnie spędzamy czas blisko domu” – kontynuacja zadania z 2019 r.,

- udział w pracach nad przygotowaniem innych programów wykonawczych do Strategii #Warszawa2030.

Rewitalizacja – realizacja działań miękkich w ramach Zintegrowanego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2022 roku

- realizacja działań skierowanych do mieszkańców obszaru priorytetowego wskazanego w Zintegrowanym Programie Rewitalizacji. Przygotowywane będą przez miejskie instytucje Kultury,
- dofinansowanie w ramach Funduszu Animacji Kultury działań miękkich skierowanych do mieszkańców obszaru priorytetowego wskazanego w Zintegrowanym Programie Rewitalizacji realizowanych przez dzielnicowe Domy Kultury,
- realizacja działań integrujących lokalną społeczność, poszerzających wiedzę na temat rewitalizacji oraz zwiększających dostęp do kultury na obszarze objętym ZPR przez Animatorów Rewitalizacji.

Projekt w ramach programu Kreatywna Europa – ADESTE+ – Strategia rozwoju publiczności dla instytucji i organizacji prowadzących działalność kulturalną w Europie

- 4-letni projekt finansowany z programu Kreatywna Europa,
- kontynuacja projektu ADESTE, skierowany jest zarówno do instytucji kultury, jak i do jednostek nadzorujących i organizujących działalność instytucji,
- wypracowanie i promowanie innowacyjnych metodologii pracy z instytucjami mających na celu przeformułowanie strategii organizacji na zorientowaną publiczność,
- w wyniku projektu ma powstać przewodnik dla instytucji dotyczący rozwoju publiczności.

W 2020 r. aktywność Miasta w sferze kultury obejmie również szeroko rozumianą opiekę nad zabytkami, w tym w szczególności:

- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków i jej udostępnianie mieszkańcom,
- opracowywanie dokumentacji i badań,
- udział w opracowaniu planów i programów opieki i ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych,
- monitorowanie stanu zachowania zabytków,
- prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie dziedzictwa kulturowego m.st. Warszawa,
- współpraca z organami administracji państwowej, organizacjami społecznymi oraz instytucjami ochrony dziedzictwa, jak też ze społecznymi opiekunami zabytków oraz ze szkołami,
- prowadzenie spraw związanych z funkcjonowaniem Społecznej Rady Ochrony Dziedzictwa Kulturowego przy Prezydencie m.st. Warszawy,
- tworzenie i nadzór nad parkami kulturowymi, w tym analizy, opracowania dot. Parku Kulturowego Historycznego Centrum Warszawy i Wilanowskiego Parku Kulturowego,

- program ochrony piwnic staromiejskich,
- prowadzenie spraw i projektów związanych z lokalizacją pomników.

5.1.6. Kultura fizyczna i sport

Do priorytetowych zadań realizowanych w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej w 2020 r. należeć będzie w szczególności:

- organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych,
- szkolenie i współzawodnictwo sportowe dzieci i młodzieży w różnych kategoriach wiekowych,
- wspieranie przygotowania i udziału warszawskich drużyn w ogólnopolskich rozgrywkach ligowych w grach zespołowych,
- podnoszenie sprawności fizycznej mieszkańców, obejmujące m.in. realizację programów, takich jak:
 - „Zima i Lato w Mieście”,
 - „Od zabawy do sportu”,
 - „Aktywny Warszawiak”,
 - „Warszawska Olimpiada Seniorów”.
- sport i rekreacja osób niepełnosprawnych, a w szczególności organizacja imprez rekreacyjno-sportowych oraz szkolenie i współzawodnictwo sportowe,
- utrzymanie obiektów sportowo-rekreacyjnych, obejmujące realizację programu „Centra sportowo-szkoleniowe”,
- realizacja programów pn. Warszawska Olimpiada Młodzieży w relacji klubowej i szkolnej,
- realizacja programów unijnych w zakresie sporu i rekreacji,
- sportowy system stypendialny i nagrodowy,
- promocja Miasta Stołecznego Warszawy poprzez sport,
- opracowanie i wdrożenie Programu Operacyjnego Sport i Rekreacja w Warszawie w ramach Strategii #Warszawa2030.

5.1.7. Opieka społeczna

W ramach zadań z zakresu pomocy społecznej realizowanych przy pomocy ośrodków pomocy społecznej w dzielnicach, Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie, placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów pomocy społecznej, a także Zespołu Żłobków i innych jednostek priorytetowa będzie realizacja celów określonych w programach operacyjnych, wynikających ze Społecznej Strategii Warszawy – Strategii Rozwiązywania Problemów m.st. Warszawy, w szczególności:

Program „Rodzina”

Tworzenie przyjaznych warunków dla życia i rozwoju rodziny zgodnie z potrzebami rodziny poprzez m.in. takie działania jak:

- zwiększanie liczby miejsc w żłobkach poprzez budowę, adaptację i modernizację żłobków, wykup miejsc w żłobkach niepublicznych,
- zapewnienie szkoleń dla kandydatek na opiekunki w żłobkach,
- rozwijanie zróżnicowanych form wsparcia rodziców małych dzieci w tym realizacja świadczenia rzeczowego „Wyprawka dla warszawskiego Malucha”, rozwijanie Warszawskich Klubów dla Rodzin w tym na obszarach rewitalizowanych,
- podejmowanie działań mających na celu zwiększenie szans rozwojowych dzieci w wieku 0-6 lat i ich rodziców/opiekunów poprzez wzmocnienie kompetencji społecznych, opiekuńczo-wychowawczych, wsparcie edukacyjne i psychologiczne rodziców oraz zwiększenie efektywności instytucji publicznych i niepublicznych,
- realizacja działań wynikających z Warszawskiej Karty Rodziny,
- prowadzenie działań na rzecz integracji cudzoziemców w Warszawie, w szczególności poprzez rozwijanie oferty poradnictwa, działania skierowane do społeczeństwa przyjmującego oraz działania w zakresie aktywizacji zawodowej cudzoziemców.

Organizowanie kompleksowego systemu rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej poprzez m.in. takie działania jak:

- systemowe i systematyczne pozyskiwanie nowych lokali na rodzinne formy pieczy zastępczej oraz zabezpieczenie środków finansowych na ich dostosowanie, wyposażenie i utrzymanie, zgodnie ze standardem,
- pozyskiwanie kandydatów i zwiększenie liczby szkoleń do pełnienia funkcji niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej,
- zapewnianie zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na wymaganym poziomie,
- kontynuowanie rozpoczętych działań inwestycyjnych w celu dostosowania instytucjonalnej pieczy zastępczej do wymogów prawnych (dążenie do zapewnienia opieki w 14-osobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych),
- organizacja szkoleń podnoszących kompetencje pracowników RDD, RZ, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- rozwój wolontariatu w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej.

Warszawski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych

Diagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami w zakresie niezbędnym do opracowania systemowego wsparcia.

Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin m.in. poprzez:

- wspieranie w osiąganiu samodzielności i niezależnego funkcjonowania udzielane w różnych formach warsztatów, doradztwa oraz asysty, treningów, szkoleń i dostępie do nowych technologii,
- tworzenie i poprawa warunków właściwej obsługi osób z niepełnosprawnościami w zakresie orzecznictwa.

Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym w społeczności lokalnej poprzez m. in.:

- rozwój usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych oraz asystenckich,
- rozwój dziennych i całodobowych form wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami,
- znoszenie barier w dostępie do pełnego uczestnictwa w kulturalnym, sportowym i społecznym życiu Miasta,
- wdrażanie nowoczesnych innowacyjnych technologii wzmacniających osoby niepełnosprawne w samodzielności i niezależności.

Zapewnienie wsparcia opiekunom osób z niepełnosprawnością poprzez rozwój opieki wytchnieniowej.

Poprawa dostępności infrastruktury miasta dla osób z ograniczoną sprawnością m.in. poprzez:

- wdrażanie standardów dostępności poprzez szkolenia, warsztaty oraz kampanie informacyjno-edukacyjne na rzecz dostosowania infrastruktury Miasta,
- dostosowanie miejskich usług przewozowych do potrzeb osób z ograniczoną sprawnością poprzez dostarczanie specjalistycznych usług przewozowych osobom z niepełnosprawnością.

Program „Warszawa Przyjazna Seniorom”

Program skierowany do najstarszych mieszkańców Warszawy, który ma na celu poprawę jakości ich życia poprzez realizację działań w obszarach:

Zwiększenie aktywności społecznej, w tym:

- identyfikacja i wsparcie lokalnych liderów wśród seniorów,
- poprawa dostępności do informacji dla seniorów,
- rozwój oferty integracyjnej, edukacyjnej i kulturalnej skierowanej do seniorów,
- poprawa społecznego wizerunku starości i przeciwdziałanie dyskryminacji społecznej seniorów.

Utrzymanie samodzielności seniorów, w tym:

- poprawa efektywności systemu wsparcia seniorów w miejscu zamieszkania,
- poprawa efektywności instytucjonalnych form wsparcia seniorów,
- przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu seniorów, z uwzględnieniem realizacji projektów w ramach Warszawskiego modelu edukacji cyfrowej seniorów.

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Celem Programu jest przeciwdziałanie występowaniu negatywnych zjawisk, będących skutkiem nadużywania alkoholu oraz uzależnienia od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, m.in. poprzez:

- kompleksowe i zintegrowane działania skierowane do rodzin z dziećmi w wieku: 0-6, 6-18 oraz młodych dorosłych 16-26 w których występują problemy alkoholowe na terenach rewitalizowanych,
- zapewnienie kompleksowej pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom borykającym się z problemem alkoholowym w tym rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży,
- programy ponadpodstawowej psychoterapii z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu i środków psychoaktywnych,
- promowanie działalności m.st. Warszawy z zakresu profilaktyki, terapii i rehabilitacji i podejmowanie działań informacyjno-edukacyjne z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi.

Program Przeciwdziałania Narkomanii

Celem Programu jest przeciwdziałanie w zakresie używania substancji psychoaktywnych oraz ograniczanie związanych tym problemów społecznych i zdrowotnych, m.in. poprzez:

- prowadzenie różnych działań informacyjno-edukacyjnych,
- udzielanie osobom eksperymentującym ze środkami psychoaktywnymi i ich rodzinom pomocy psychologicznej,
- ograniczanie ryzyka szkód zdrowotnych osób używających substancji psychoaktywnych,
- zapewnienie osobom uzależnionym, które ukończyły terapię dostępu do programów readaptacyjnych.

Program Przeciwdziałania Zakażeniom HIV i Działania Na Rzecz Osób Żyjących z HIV/AIDS

Celem Programu jest dążenie do zmniejszania liczby zakażeń HIV oraz poprawa jakości żyjących z HIV/AIDS i ich bliskich, m.in. poprzez:

- prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym kampanii skierowanych do populacji ogólnej i do osób podejmujących ryzykowne zachowania,
- prowadzenie warsztatów edukacyjnych dla młodzieży i studentów z zakresu HIV/AIDS,
- prowadzenie anonimowego i bezpłatnego testowania w kierunku HIV,
- zapewnienie wsparcia psychologicznego dla osób żyjących z HIV/AIDS, osób zdiagnozowanych.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

Ograniczanie występowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz tworzenie spójnego, kompleksowego i profesjonalnego systemu skutecznej pomocy osobom, które doznają różnych form przemocy m. in. poprzez:

- działania informacyjno-edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie,
- realizację programów profilaktycznych, w tym w szczególności w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą,
- zapewnienie kompleksowej i interdyscyplinarnej pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom dotkniętym przemocą (w tym zwiększenie kompetencji interpersonalnych i opiekuńczo-wychowawczych rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą),
- zapewnienie oferty pomocy dla osób stosujących przemoc w rodzinie, podejrzanych o stosowanie przemocy oraz przejawiających skłonności do zachowań agresywnych,
- podnoszenie kompetencji oraz zapewnienie doradztwa i superwizji dla członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych ds. przeciwdziałania przemocy, realizujących procedurę „Niebieskie Karty”.

Wspieranie rodzin w trudnej sytuacji życiowej poprzez:

- organizowanie i prowadzenie poradnictwa rodzinnego skierowanego do rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- wsparcie doradczo-edukacyjne osób/rodzin w procesie rozwiązywania problemów np. mieszkaniowych, zadłużeniowych, związanych z systemem zabezpieczenia społecznego, prawem pracy, uprawnieniami osób niepełnosprawnych,
- organizowanie schronienia i całodobowego wsparcia dla kobiet z dziećmi i kobiet w ciąży,
- prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej.

W ramach realizacji zadań statutowych i ustawowych realizowane będą następujące działania:

Zapewnienie wsparcia środowiskowego, przede wszystkim asysty rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, poprzez:

- wzrost stanu zatrudnienia asystentów rodziny,
- organizację szkoleń dla asystentów rodziny oraz pracowników socjalnych w zakresie prowadzenia pracy z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze,
- rozwój funkcjonowania rodzin wspierających pracę asystenta rodziny oraz tworzenie programów szkoleń dla tych rodzin,
- organizowanie innych form pracy w środowisku z rodzinami, wspierających działania asystenta tj. usługi opiekuńcze dla rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.

Zwiększenie dostępności i poprawa jakości usług dla osób w kryzysie bezdomności, poprzez:

- zapewnienie schronienia, posiłku osobom bezdomnym i innych form wsparcia w formie noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk z usługami opiekuńczymi, mieszkań treningowych, ogrzewalni, łaźni, pralni, punktów poradnictwa, streetworkingu,
- wspieranie programów wychodzenia z bezdomności i programów aktywizujących realizowanych w placówkach dla osób bezdomnych we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej,
- rozwój nowych form pomocy dla osób bezdomnych tj. mobilny punkt poradnictwa, sieć łaźni mobilnych, programy mieszkaniowe, programy zdrowotne, itp.
- organizację szkoleń dla kadry zajmującej się obszarem udzielania pomocy osobom bezdomnym,
- budowę i prowadzenie miejskich placówek dla osób bezdomnych,
- wdrażanie działań na rzecz usprawniania procedury kierowania osób bezdomnych do schronisk, realizacji indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- opracowanie miejskiego programu wychodzenia z bezdomności.

Zwiększenie dostępności i poprawa jakości wybranych usług społecznych dla mieszkańców Warszawy znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej poprzez:

- prowadzenie standaryzacji usług społecznych dla mieszkańców Warszawy,
- wprowadzanie modelu rozdzielenia pracy socjalnej od postępowań administracyjnych w ośrodkach pomocy społecznej m.st. Warszawy (kontynuacja), w tym szkolenia dla pracowników ośrodków pomocy społecznej w tym zakresie,
- realizacja i rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych i z niepełnosprawnością,
- budowanie programów osłonowych dla mieszkańców wymagających wsparcia z uwagi na trudną sytuację życiową, w tym kontynuacja programu „Zielone wsparcie” dla mieszkańców ponoszących zwiększone opłaty w związku z trwałą zmianą sposobu ogrzewania na system ograniczający niską emisję.

Realizacja polityki repatriacyjnej m.st. Warszawy w zakresie wysokości i trybu przyznawania pomocy dla repatriantów i członków ich rodzin na terenie m.st. Warszawy wraz z wypłatą świadczenia finansowego dla repatriantów przyznawanego decyzją Pełnomocnika Rządu ds. Repatriacji, a także dokonywanie zwrotów części kosztów związanych z remontami, adaptacją i wyposażeniem lokali mieszkalnych repatriantów oraz kosztów związanych z aktywizacją zawodową repatriantów.

Realizacja zadań z obszaru pomocy społecznej realizowane przy współpracy jednostek dzielnicowych, w tym m.in. zapewnienie w załącznikach dzielnicowych do budżetu środków na:

- umowy z organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania ubóstwu i pomoc najuboższym, w tym prowadzenie magazynów żywnościowych i odzieżowych,
- realizację świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczeń wychowawczych i innych.

W ramach instrumentu finansowego Zintegrowane Inwestycje Terytorialne dostępnego w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego 2014-2020 będzie kontynuowana realizacja poniższych projektów:

- „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (VIRTUAL WOF)”,
- „Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (e-opieka)”.

Ponadto zaplanowane zostały następujące przedsięwzięcia:

- pozyskiwanie środków zewnętrznych na projekty społeczne, zabezpieczenie środków na wkład własny do projektów,
- realizacja działań mających na celu monitorowanie klauzul społecznych w m.st. Warszawa,
- przystąpienie do Europejskiej Sieci Społecznej (opłacenie członkostwa).

5.1.8. Ochrona zdrowia

Priorytetowe zadania w tym zakresie, zaplanowane na rok 2020 i spójne ze Strategią #Warszawa 2030 oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009-2020 i Warszawskim Programem Profilaktyki i Promocji Zdrowia stanowią realizowane przez podmioty lecznicze i w wyszczególnionym niżej zakresie przez organizacje pozarządowe i adresowane do mieszkańców m.st. Warszawy programy polityki zdrowotnej.

Programy polityki zdrowotnej są w szczególności skierowane do:

- dzieci i młodzieży,
- przyszłych rodziców,
- osób starszych,
- wszystkich grup wiekowych.

Najważniejsze programy adresowane do ww. grup społecznych obejmują:

Programy wieloletnie realizowane na podstawie już zawartych lub planowanych umów, do których należą, w szczególności:

- program polityki zdrowotnej w zakresie edukacji przedporodowej pn. „Szkoła rodzenia”,
- program szczepień ochronnych przeciwko grypie populacji z grupy szczególnego ryzyka (osób od 65 roku życia) pn. „Grypa 65+”,
- program opieki zdrowotnej nad kombatanami,
- program polityki zdrowotnej „Ocena sprawności i wydolności fizycznej oraz predyspozycji do uprawiania dyscyplin sportowych przez dzieci i młodzież zamieszkałą w m.st. Warszawie”,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadanie publiczne w zakresie ochrony i promocji zdrowia dotyczące wspierania programów opieki nad pacjentami przewlekle chorymi,

- współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadanie publiczne w zakresie ochrony i promocji zdrowia dotyczące wspierania programów promocji zdrowia i programów rehabilitacyjnych,
- program polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki i korekcji wad postawy dla uczniów klas IV szkół podstawowych na terenie m.st. Warszawy,
- program profilaktyki zdrowotnej w zakresie poprawy stanu zdrowia jamy ustnej dla uczniów dla dzieci pn. „Profilaktyka dentystyczna dla dzieci”,
- program badań przesiewowych słuchu dla uczniów klas I i VI szkół podstawowych na terenie m.st. Warszawy,
- program profilaktyczny wczesnego wykrywania wad wzroku i zezów dla uczniów klas II szkół podstawowych na terenie m.st. Warszawy,
- program polityki zdrowotnej pn. „Stołeczna kampania na rzecz wspierania osób dotkniętych niepłodnością z wykorzystaniem metod zapłodnienia pozaustrojowego”,
- program promocji zdrowia „Aktywny Senior”,
- program polityki zdrowotnej obejmujący szczepienie przeciwko grypie osób przebywających w Stołecznym Centrum Opiekuńczo-Lecznicznym Sp. z o.o.,
- program polityki zdrowotnej pn. „Program wczesnego wykrywania choroby nadciśnieniowej u młodzieży szkolnej pomiędzy 18 a 19 rokiem życia”,
- program polityki zdrowotnej pn. „Bilans 70- i 80-latka”,
- program szczepień ochronnych przeciw grypie pn. „Grypa – dzieci”,
- program szczepień ochronnych przeciw grypie pn. „Grypa – kobiety w ciąży”,
- program szczepień ochronnych przeciw HPV pn. „HPV 12”,
- program promocji zdrowia pn. „Pikniki medyczne”.

Programy realizowane w cyklach rocznych, do których należą, m.in.:

- program promocji zdrowia „Zdrowy Uczeń”,
- program polityki zdrowotnej obejmujący szczepienie przeciwko grypie osób bezdomnych przebywających w noclegowniach i schroniskach dofinansowywanych przez m.st. Warszawa.

W zakresie pozostałych wydatków bieżących przewiduje się, w szczególności:

- sfinansowanie niezbędnych remontów w podmiotach leczniczych, o charakterze interwencyjnym wynikających przede wszystkim z zaleceń organów kontrolnych, tj. Państwowej Straży Pożarnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Narodowego Funduszu Zdrowia,
- pokrycie ujemnego wyniku finansowego SPZOZ jeżeli wynik ten, skorygowany o amortyzację, przyjmuje wartość ujemną – do wysokości tej wartości, do czego obliguje art. 59 ust. 2 ustawy o działalności leczniczej (Dz. U. z 2015 r., poz. 618),

- zakup świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju ambulatoryjne świadczenia specjalistyczne z zakresu pediatrii, chorób wewnętrznych i kardiologii dla dzieci i dorosłych zamieszkałych na terenie m.st. Warszawy,
- zapewnienie obsady dyżurowej na stanowisku Koordynatora ds. Organizacji Ochrony Zdrowia,
- funkcjonowanie instytucji koronera,
- realizację Warszawskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2018-2022,
- realizację programu promocji zdrowia pn. „Warszawskie Dni Zdrowia” – organizacja wykładów dla mieszkańców m.st. Warszawy w dzielnicach nt. poprawy stanu zdrowia i związanej z nim jakości życia poprzez edukację zdrowotną,
- organizację konferencji i szkoleń dla kadry kierowniczej podmiotów leczniczych, szkolenia z zakresu obronności, Forum Psychiatryczne,
- zabezpieczenie medyczne uroczystości i rocznic ważnych wydarzeń, sesji Rady m.st. Warszawy,
- materiały informacyjne i promocyjne (plakaty, ulotki, ogłoszenia itp.) w związku z realizowanymi programami polityki zdrowotnej,
- prowadzenie spraw związanych z regulacją praw do nieruchomości będących we władaniu podmiotów leczniczych (koszty aktów notarialnych, wpisów do KW).

5.1.9. Obsługa długu

Podstawową pozycję w tym zakresie stanowić będą wydatki na obsługę długu m.st. Warszawy, na które składają się:

- wydatki z tytułu spłaty odsetek od kredytów, pożyczek i wyemitowanych obligacji na rynku krajowym,
- wydatki na prowizje i opłaty bankowe z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji,
- wydatki z tytułu przypadających w 2020 r. potencjalnych spłat rat kapitałowych i odsetek z tytułu udzielonych przez Miasto poręczeń. Dotyczy to głównie kredytów zaciągniętych w poprzednich latach przez samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, dla których Miasto jest podmiotem tworzącym, z przeznaczeniem na ich restrukturyzację,
- wydatki z tytułu spłaty kredytu wraz z odsetkami stanowiącego zobowiązanie przejęte po przekształconym SPZOZ.

Zakłada się, że wydatki z tytułu obsługi długu będą stanowiły około 2% dochodów budżetowych.

5.1.10. Wydatki dzielnic

Zakłada się kontynuowanie w 2020 r. procesu uzyskiwania jak najwyższej efektywności wydatkowanych środków na realizację zadań bieżących, w oparciu o zunifikowane mechanizmy naliczania środków do dyspozycji każdej z dzielnic.

W sferze oświaty i wychowania i edukacyjnej opieki wychowawczej zakłada się ustalanie środków finansowych przeznaczonych do dyspozycji dzielnic w tym obszarze w oparciu o jednolity w skali Miasta standard wydatków bieżących w przeliczeniu na jedno dziecko/ucznia uczęszczającego do placówek oświatowo-wychowawczych ustalony na podstawie liczby uczniów przeliczeniowych.

W zakresie pozostałych wydatków bieżących zakłada się kontynuację polityki budżetowej polegającej na stopniowym – w zależności od możliwości dochodowych m.st. Warszawy – wyrównywaniu dysproporcji rozwojowych między dzielnicami biorąc pod uwagę wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Priorytety w zakresie wydatków oraz wewnętrzną strukturę załączników dzielnicowych na 2020 r. wyznaczą – podobnie jak w poprzednich latach – Zarządy dzielnic.

5.2. Wydatki majątkowe

Zgodnie z **Wieloletnią Prognozą Finansową m.st. Warszawy na lata 2019-2045** planowane wydatki inwestycyjne na lata 2019-2023 przekroczą kwotę 14.827 mln zł, w tym w 2020 r. przewiduje się przeznaczyć na działalność inwestycyjną przeszło 3.550 mln zł.

Wydatki majątkowe w 2020 roku zostaną zaplanowane w powiązaniu z **Wieloletnią Prognozą Finansową m.st. Warszawy na lata 2019-2045**.

Punktem odniesienia przy planowaniu wydatków majątkowych na 2020 r. będzie Strategia *#Warszawa2030*. Zgodnie z zatwierdzonymi w tym dokumencie obszarami wymagającymi inwestowania, w przyszlusorocznym budżecie oraz w budżetach kolejnych lat zostaną zaplanowane środki finansowe na programy branżowe, w ramach których będą realizowane inwestycje, które wpisują się w cele określone dla poszczególnych obszarów.

W programie inwestycyjnym Miasta na 2020 r. znajdą się także zadania wybrane do realizacji przez mieszkańców w procedurze budżetu obywatelskiego.

Na poziom inwestowania w infrastrukturę techniczną Miasta będą miały wpływ wydatki inwestycyjne zaplanowane przez spółki miejskie, które z własnych środków realizują zamierzenia inwestycyjne z zakresu: transportu miejskiego, rozwoju sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz oczyszczania miasta.

Założenia dotyczące wydatków majątkowych zostały zaprezentowane w układzie sfer i obejmują łącznie wydatki na **inwestycje ogólnomiejskie i dzielnicowe**.

Zakłada się, że w ramach **inwestycji ogólnomiejskich i dzielnicowych** realizowane będą zadania w następujących obszarach:

5.2.1. Transport i komunikacja

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Transport i komunikacja” są związane z realizacją celu operacyjnego 3.3. Strategii *#Warszawa2030* *Korzystamy z przyjaznego systemu transportowego* w zakresie

zwiększenia efektywności i rozbudowy systemu transportowego oraz budowy i modernizacji dróg na terenie m.st. Warszawy oraz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W 2020 roku i latach następnych zakłada się kontynuację działań mających na celu rozwój infrastruktury transportu publicznego oraz układu drogowego.

Znaczące środki finansowe zostaną zaplanowane na kontynuację budowy II linii metra (odcinek wschodni-północny i zachodni), obejmującej 8 stacji oraz Stację Techniczno-Postojową „Mory”.

Ponadto, zakłada się finansowanie prac przygotowawczych związanych z dalszą rozbudową sieci metra.

W zakresie drogownictwa planuje się finansowanie m.in. przebudowy: ul. Wał Miedzeszyński na odc. od ronda z ul. Trakt Lubelski do węzła z planowaną trasą ekspresową S2, ul. Trakt Lubelski na odcinku od ul. Zwoleńskiej do ul. Borowieckiej oraz wiaduktów w ciągu Trasy Łazienkowskiej przy Agrykoli.

Zarezerwowane zostaną środki na prace przygotowawcze do: budowy Obwodnicy Śródmiejskiej na odc. od Ronda Wiatraczna do ul. Radzywińskiej oraz rozbudowy ul. Bartyckiej na odc. ul. Czerniakowska – ul. Gościniec.

Kontynuowany będzie program mający na celu poprawę stanu dróg lokalnych. Przykładem inwestycji wpisujących się w ten cel są planowane budowy m.in. ulic: Waldorffa na odc. ul. Powązkowska – ul. Ks. Bolesława (Bemowo), Woronicza na odc. od ul. Etiudy Rewolucyjnej do ul. Żwirki i Wigury (Mokotów), Trzykrotki i Bylicowej (Wawer), Popularnej odc. od ul. Jutrzenki do ul. Instalatorów (Włochy) oraz modernizacja ul. Ostródzkiej na odcinku od ul. Hemara do ul. Projektowanej 14KL (Białołęka), a także przebudowa ul. Włodarzewskiej na odc. od ul. Usypiskowej do Al. Jerozolimskich (Ochota).

Zakłada się także dalszy rozwój systemu dróg rowerowych oraz kontynuację programu budowy i przebudowy sygnalizacji świetlnych oraz oświetlenia ulic.

5.2.2. Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami” są m.in. związane z realizacją celów operacyjnych 2.1., 2.2., 2.4. oraz 3.1. Strategii *#Warszawa2030*.

Działania inwestycyjne związane z budową nowych oraz rewitalizacją już istniejących lokali komunalnych realizują cel 2.1. *Mamy dostęp do szerokiej oferty mieszkań* gdyż przyczynią się do zwiększenia dostępności oraz jakości mieszkań komunalnych.

Program „Centra lokalne” realizuje cel operacyjny 2.2. *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu* w zakresie kształtowania przestrzeni publicznej w sposób umożliwiający rozwój zainteresowań mieszkańców, uczestnictwo w kulturze oraz uprawianie sportu i rekreacji. Działanie to wpisuje się również w cel operacyjny 3.1. *Korzystamy z atrakcyjnej przestrzeni publicznej* w zakresie rozwoju hierarchicznej sieci przestrzeni publicznej. Tworzenie dogodnych warunków dla działań związanych ze wspieraniem kreatywnej przedsiębiorczości (Warszawska Przestrzeń Technologiczna – Centrum Kreatywności Nowa Praga) realizuje cel operacyjny 2.4. *Działamy w warunkach przyjaznych dla rozwoju biznesu* w zakresie

zapewnienia dobrych, dopasowanych do specyfiki poszczególnych dzielnic warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

W 2020 roku i w latach następnych priorytetem objęty zostanie program budowy mieszkań komunalnych. Finansowane będą inwestycje w Dzielnicy Ursus (ul. Orłąt Lwowskich), w Dzielnicy Targówek (ul. Odrowąża), Dzielnicy Białołęka (ul. Marywilska 44 D), w Dzielnicy Praga-Południe (w rejonie ulic: Komorska, Łukowska, Kawcza) oraz w Dzielnicy Wawer (ul. Korkowa, ul. Włókiennicza 2/Werbeny).

Ponadto, będą modernizowane m.in. budynki komunalne przy ul. Środkowej 16, przy ul. Radzywińskiej 63 w Dzielnicy Praga-Północ, przy ul. Piaskowej 9 w Dzielnicy Wola, przy ul. Dolnej 35 i 37 w Dzielnicy Mokotów oraz przy ul. Biezuńskiej 1 w Dzielnicy Targówek.

W 2020 r. i w latach następnych będą kontynuowane działania rewitalizacyjne obejmujące m.in. modernizację Pałacyku Konopackiego, obszar Kamionka (kwartały: Skaryszewska, Kamionkowska, Mińska) w Dzielnicy Praga-Południe oraz obszary: Szmulowizna (kwartał Łomżyńska), Nowa Praga (kwartał Inżynierska) i Stara Praga (kwartał Brzeska) w Dzielnicy Pradze-Północ.

Zostaną także zaplanowane wydatki na projekt „Ciepło sieciowe w budynkach komunalnych” w dzielnicach: Praga-Południe, Praga-Północ i Targówek, który ma na celu zapewnienie mieszkańcom tych dzielnic bezpiecznego i bardziej przyjaznego dla środowiska systemu dostawy ciepła.

Kolejnym programem, na który zostaną przewidziane wydatki w 2020 roku i w latach następnych są „Centra Lokalne”. Celem tego programu jest stworzenie bazy dla rozwoju różnych form aktywności społecznej np. miejsc i placów miejskich, które będą skupiać i łączyć społeczność lokalną. W 2020 roku zakłada się finansowanie budowy Warszawskiego Centrum Lokalnego „Niedźwiadek” w Dzielnicy Ursus oraz Centrum Lokalnego Chruściela w Dzielnicy Rembertów.

Podobnie, jak w latach ubiegłych w przyszłym roku zaplanowano kolejny etap prac modernizacyjnych w budynku Pałacu Kultury i Nauki.

5.2.3. Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” są związane z realizacją celu operacyjnego 2.2., 3.1. oraz 3.2. Strategii *#Warszawa2030*. Działania związane z przekształceniem obecnie istniejącej infrastruktury parkowej oraz budową nowej realizują cel 2.2. *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu* w zakresie poprawy jakości oraz rozwijania miejsc aktywności sportowej i rekreacyjnej. Działania mające na celu zwiększenie ilości i jakości zieleni, w tym zadanie „Infrastruktura „Zielone ulice” realizują zapisy celu operacyjnego 3.1. *Korzystamy z atrakcyjnej przestrzeni publicznej* w zakresie rozbudowy i poprawy jakości zielonej infrastruktury oraz celu 3.2. *Żyjemy w czystym środowisku przyrodniczym* w zakresie poprawy jakości i zwiększenia powierzchni terenów zieleni oraz upowszechniania różnych form obecności zieleni w mieście. Ponadto, w cel 3.2. wpisują się również działania związane z upowszechnianiem odnawialnych źródeł energii oraz rozwiązań efektywnych energetycznie.

Priorytetowym działaniem będzie poprawa jakości powietrza. Zaplanowano środki finansowe na Program „Walka ze smogiem”, które będą przeznaczane na sukcesywną realizację konkretnych zadań inwestycyjnych w zakresie m.in. systemu ogrzewania budynków, termomodernizacji, zastosowania odnawialnych źródeł energii do produkcji ciepła i energii elektrycznej.

W 2020 roku przewiduje się dofinansowanie działań związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem wyrobów/odpadów zawierających azbest, likwidacją zbiorników bezodpływowych w związku z budową przyłączy kanalizacyjnych oraz wykorzystaniem lokalnych źródeł energii odnawialnej, a także ograniczeniem niskiej emisji poprzez modernizację kotłowni.

Zakłada się, że w 2020 roku i w latach następnych będą finansowane działania objęte programem „Dzielnica Wisła”, w tym kolejny etap zagospodarowania nadbrzeży Wisły i modernizacja otoczenia Portu Czerniakowskiego.

Kontynuowane będą działania inwestycyjne mające na celu stworzenie dodatkowych miejsc wypoczynku i rekreacji. W związku z tym, środki finansowe zostaną zarezerwowane na takie inwestycje, jak: zagospodarowanie terenów zieleni nad Kanałem Żerańskim”, parki linearne, budowę parku przy ul. Botewa w Dzielnicy Białołęka oraz utworzenie terenów zieleni o symbolice historycznej na terenie Fortu V Włochy.

Ważnym zadaniem w 2020 roku będzie dążenie do poprawy stanu zagospodarowania przestrzeni wzdłuż ulic w ramach wydatków zaplanowanych na zadanie „Infrastruktura „Zielone ulice”.

5.2.4. Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Kontynuowany będzie program poprawy poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy. Środki finansowe w tym obszarze zostaną zaplanowane na modernizację i rozbudowę systemu monitoringu wizyjnego m.st. Warszawy.

5.2.5. Edukacja

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Edukacja” są związane z realizacją celu operacyjnego 2.3. Strategii #Warszawa2030 *Korzystamy z usług blisko domu* w zakresie budowy, przebudowy, modernizacji i wyposażenia przedszkoli, szkół i innych miejskich placówek edukacyjnych.

W 2020 roku i w kolejnych latach działania inwestycyjne będą ukierunkowane na rozszerzenie i unowocześnienie bazy edukacyjnej. W ramach wydatków, które zostaną zaplanowane na ten cel, będą realizowane przedsięwzięcia obejmujące budowę obiektów szkolnych i przedszkolnych. Przykładami takich inwestycji są: budowa szkoły podstawowej w rejonie ul. Ruskowy Bród i ul. Verdiego (Białołęka), budowa przedszkola przy ul. Bernardyńskiej 14 oraz budowa przedszkola przy al. Niepodległości 17 (Mokotów), budowa zespołu szkolno-przedszkolnego w rejonie ul. Nowaka-Jeziorańskiego (Praga-Południe), budowa zespołu szkolno-przedszkolnego przy ul. Gilarskiej (Targówek), budowa zespołu szkolno-przedszkolnego w rejonie ul. T. Hennela (Ursus), budowa szkoły podstawowej wraz z infrastrukturą przy ul. Oś Królewska (Wilanów), budowa szkoły podstawowej w rejonie ul. Jana

Kazimierza (Wola), budowa zespołu szkolno-przedszkolnego przy ul. Anny German (Żoliborz).

Istniejące obiekty szkolne i przedszkolne będą rozbudowywane i modernizowane. Takie działania dotyczą m.in. obiektów: Zespołu Szkół Specjalnych nr 99 przy ul. Różanej 22/24, Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 9 przy ul. Paska 10 oraz Instytutu Głuchoniemych przy Pl. Trzech Krzyży 4/6, a także Szkoły Podstawowej nr 316 przy ul. S. Szobera 1/3 (Bemowo), Szkoły Podstawowej nr 52 przy ul. Samarytanka 11a (Targówek), Szkoły Podstawowej nr 124 przy ul. Bartoszyckiej (Wawer), Przedszkola nr 74 przy ul. Wolskiej 79 (Wola).

Kontynuowany będzie program termomodernizacji obiektów edukacyjnych (np. budynku Szkoły Podstawowej nr 69 przy ul. Wiktorskiej 73 w Dzielnicy Mokotów).

5.2.6. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna” są związane z realizacją celu operacyjnego 2.3. Strategii *#Warszawa2030 Korzystamy z usług blisko domu* w zakresie zwiększenia dostępności i poprawy jakości usług wsparcia dla seniorów, budowy, przebudowy, modernizacji i doposażenia miejskich placówek podstawowej opieki zdrowotnej oraz zwiększenia dostępności usług pomocy społecznej. Ponadto, dotyczą projektów ukierunkowanych na rozwój opieki szpitalnej.

W zakresie ochrony zdrowia środki finansowe zostaną skierowane na kontynuację działań inwestycyjnych mających na celu sukcesywne podnoszenie standardu usług świadczonych przez podległe Miastu placówki opieki zdrowotnej. Kluczową inwestycją będzie budowa Szpitala Południowego. Zakłada się także m.in. kontynuację przebudowy, rozbudowy i modernizacji szpitali (Szpital Czerniakowski, Szpital Bielański, Szpital Wolski), budowę przychodni przy ul. Styrskiej w Dzielnicy Praga-Południe.

Jednym z głównych priorytetów inwestycyjnych w 2020 r. i w latach następnych będzie budowa nowych żłobków. Inwestycje w tym zakresie zaplanowano na terenie dzielnic: Białołęka (ul. Zaułek i ul. Ostródzka), Bielany (ul. Bogusławskiego), Praga-Północ (ul. Stolarska/Szwedzka), Targówek (ul. Korzona ul. Bolívara), Ursus (ul. Dzieci Warszawy), Wilanów (ul. Zdrowa, ul. Hoserów), Włochy (ul. Astronautów), Wola (ul. Kasprzaka i ul. Ludwiki). Program będzie sukcesywnie rozwijany o kolejne lokalizacje.

W 2020 roku i latach następnych ważnym kierunkiem działań będzie program wsparcia dla seniorów, który będzie realizowany poprzez zwiększenie dostępności i poprawy jakości usług. W związku z tym, środki finansowe zostaną zaplanowane na rozwój infrastruktury przyjaznej seniorom i będą sukcesywnie przeznaczane na finansowanie konkretnych inwestycji służących realizacji założonego celu.

Z myślą o osobach starszych i niepełnosprawnych kontynuowane będą działania inwestycyjne mające na celu poszerzenie oferty świadczonych usług. Przykładowo, w dzielnicach Targówek i Ursynów będą budowane domy pomocy społecznej, natomiast w Dzielnicy Białołęka będzie modernizowany obiekt w celu dostosowania go do potrzeb dziennego domu pobytu dla osób starszych oraz klubu seniora.

W 2020 r. kontynuowane będą działania mające na celu zorganizowanie pomocy społecznej dla

osób bezdomnych. Zakłada się adaptację przejścia podziemnego pod ul. Waryńskiego na potrzeby punktu pierwszego kontaktu dla osób bezdomnych, budynków przy ul. Kaczorowej i ul. Marywilskiej 44 na potrzeby noclegowni i całodobowego wsparcia osób bezdomnych.

W ramach wydatków zaplanowanych na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne będzie realizowany program poprawy jakości życia osób korzystających z usług opiekuńczych poprzez budowę i wdrożenie systemu wsparcia opartego na narzędziach technologii informacyjno-komunikacyjnych.

5.2.7. Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego” są związane z realizacją celu operacyjnego 4.1 *Rozwijamy nasz twórczy potencjał* Strategii *#Warszawa2030* w zakresie popularyzowania i pogłębiania uczestnictwa w kulturze. Modernizacja istniejących budynków oraz budowa nowych pozytywnie wpłynie na realizację celu operacyjnego 4.3 *Przyciągamy talenty i liderów*. W tym zakresie wskazano na konieczność zapewnienia wysokiej jakości infrastruktury, aby możliwe było przyciąganie krajowych i międzynarodowych imprez kulturalnych. W przypadku inwestycji dzielnicowych, przyczynią się one do realizacji celu operacyjnego 2.2 *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu*. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury kulturalnej w dzielnicach przyczyni się do aktywnego spędzania czasu wolnego przez mieszkańców w pobliżu miejsca zamieszkania, w szczególności poprzez uczestnictwo w kulturze.

W 2020 roku i w latach następnych przewiduje się wydatki związane m.in. z budową Muzeum Sztuki Nowoczesnej. Prowadzone będą działania związane z modernizacją obiektów kultury (Teatr Ateneum). W przyszłym roku planuje się zakończenie modernizacji budynku przy ul. Jagiellońskiej 28.

Zakłada się dalsze finansowanie budowy Centrum Kulturalno-Edukacyjnego w Dzielnicy Praga-Południe a także rozbudowę Domu Kultury „Zacisze” w Dzielnicy Targówek.

5.2.8. Rekreacja i sport

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Rekreacja, sport i turystyka” są związane z realizacją celu operacyjnego 2.2. Strategii *#Warszawa2030 Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu* w zakresie zwiększenia dostępności infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

W 2020 r. działania inwestycyjne będą skierowane na kontynuację programu modernizacji i rewitalizacji obiektów sportowych. W tym celu zostaną zaplanowane wydatki na modernizację ośrodka Hutnik oraz na prace przygotowawcze do modernizacji ośrodka Polonia. Kontynuowany będzie proces modernizacji Parku Kultury w Powsinie.

Zakłada się finansowanie modernizacji obiektów sportowych Ośrodka Sportu i Rekreacji przy ul. Rokosowskiej 10 w Dzielnicy Ochota.

Przewiduje się, że zakres prowadzonych działań związanych z rozwojem infrastruktury sportowej może być sukcesywnie rozszerzany w ramach wydatków zarezerwowanych na program „Przyjazna przestrzeń rekreacyjna dla mieszkańców”.

5.2.9. Zarządzanie strukturami samorządowymi

W 2020 r. kontynuowane będą przedsięwzięcia mające na celu szersze wykorzystanie technologii teleinformatycznych w Urzędzie m.st. Warszawy w celu uproszczenia i usprawnienia procedur obsługi klienta (realizacja wymagań interoperacyjności, mobilności systemów operacyjnych).

Wydatki zostaną także zaplanowane na budowę sieci dla świadczenia usług publicznych on-line oraz na realizację m.in. połączenia siecią lokalną instytucji gminnych i innych jednostek użyteczności publicznej oraz stworzenie internetowego serwisu informacyjnego.

W ramach tej sfery środki finansowe zostaną także skierowane na działania inwestycyjne związane z usprawnieniem funkcjonowania Urzędu m.st. Warszawy, w tym na sukcesywną przebudowę lub adaptację pomieszczeń na cele biurowe w budynkach zajmowanych przez Urząd m.st. Warszawy oraz budowę zintegrowanego systemu informatycznego do obsługi zasobu geodezyjnego i kartograficznego m.st. Warszawy.

6. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE WYNIKU BUDŻETOWEGO I POZIOMU ZADŁUŻENIA MIASTA

W związku z potrzebą rozwoju Warszawy i przeznaczeniem znacząco wyższych na tle lat poprzednich środków na wydatki majątkowe jako skutek realizacji zadań inwestycyjnych przewidzianych do finansowania przy udziale środków z UE w ramach perspektywy finansowej 2014- 2020, zakłada się zamknięcie roku budżetowego ujemnym wynikiem.

Przewiduje się, że źródłem sfinansowania zakładanego deficytu będą środki własne oraz – w ograniczonym stopniu – środki zwrotne pochodzące z międzynarodowych instytucji finansowych.

Zakłada się, że stan zadłużenia Miasta na koniec 2020 r. ukształtuje się istotnie poniżej wewnętrznego pułapu zadłużenia określonego na 50% w stosunku do dochodów i nie przekroczy 30% w relacji do planowanych dochodów.

